

arheologija na
avtocestah
slovenije

MP 03/2
Vučja vas-Beltinci

Grofovsko 2 pri Murski Soboti

Branko Kerman

Grofovsko 2 pri Murski Soboti

Matthias Hüls, Mitja Kaligarič, Igor Paušič

Uredniški odbor

Bojan Djurič, glavni in odgovorni urednik

Vanja Celin, tehnična urednica

Robert Žvokelj, likovni urednik

Boris Vičič, član

Biserka Ribnikar, članica

Izdajatelj

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Metelkova 6, SI-1000 Ljubljana

Zanj

Jelka Pirkovič, generalna direktorica

Avtor

Branko Kerman

Pokrajinski muzej Murska Sobota

Trubarjev drevored 4, SI-9000 Murska Sobota

branko.kerman@guest.arnes.si

Sodelavci

Matthias Hüls

Leibniz Labor für Altersbestimmung und

Isotopenforschung

Christian-Albrechts-Universität zu Kiel,

D-24118 Kiel

mhuels@leibniz.uni-kiel.de

Mitja Kaligarič

Oddelek za biologijo, Fakulteta za naravoslovje

in matematiko, Univerza v Mariboru

Koroška cesta 160, SI-2000 Maribor

mitja.kaligarc@uni-mb.si

Igor Paušič

Oddelek za biologijo, Fakulteta za naravoslovje

in matematiko, Univerza v Mariboru

Koroška cesta 160, SI-2000 Maribor

igor.pausic@uni-mb.si

Recenzenti

dr. Jana Horvat

Inštitut za arheologijo,

Znanstveno raziskovalni center SAZU

Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana

dr. Špela Karo

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Center za preventivno arheologijo

Poljanska cesta 40, SI-1000 Ljubljana

Lektor

Martina Rotar

Tehnična priprava publikacije

Maja Jerala, Nives Spudič, Rok Kovačič

Fotografije

Dejan Šumak, Branko Kerman

Načrt najdišča

Iztok Petek

Geodetske izmere

Geotim, d.o.o., Murska Sobota

Risbe predmetov

Aleš Kranjec

Fotografije predmetov

Tomislav Vrečič, Branko Kerman

Tisk

DesignStudio, d.o.o., Maribor

Naklada

50 izvodov

Ljubljana, julij 2011

Vse edicije zbirke Azheologija na avtocestah Slovenije so brezplačne.

<http://www.zvkds.si/saas>

Vse raziskave je omogočil DARS, d.d.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

903/904(497.411)(0.034.2)

KERMAN, Branko

Grofovsko 2 pri Murski Soboti [Elektronski vir] / Branko Kerman ; [sodelavci] Matthias Hüls, Mitja Kaligarič, Igor Paušič ; [fotografije Dejan Šumrak, Branko Kerman ; fotografije predmetov Tomislav Vrečič, Branko Kerman ; načrt najdišča Izток Petek ; risbe predmetov Aleš Kranjec]. – El. knjiga. – Ljubljana : Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, 2011. – (Zbirka Arheologija na avtocestah Slovenije ; 22)

Način dostopa (URL): <http://www.zvkds.si/sl/kulturna-dediscina-slovenije/publikacije/kategorije/4/>

ISBN 978-961-6420-71-6

256955392

Kazalo

Uvod 5

Geografski in geomorfološki oris prostora 7

Arheološki oris prostora 9

Metodologija izkopavanja in opis najdišča
s stratigrafijo 10

Antično obdobje 12

Antični objekt 12

Jame 12

Kurišče 13

Vrednotenje keramičnih najdb 13

Sklep 14

Slovanska zemljanka 17

Zemljanka 17

Keramika 18

Pražilnik 18

Časovna opredelitev 19

Neopredeljene strukture in najdbe 20

Katalog stratigrafskih enot 21

Antično obdobje 21

Slovansko obdobje 26

Neopredeljene strukture 26

Katalog gradiva 30

Analize 52

Radiocarbon ¹⁴C dating of an object

from the Grofovsko 2 site *Matthias Hüls* 52

Arheobotanični pregled najdišča *Mitja Kaligarič,*

Igor Paušič 52

Sklep 55

Literatura 56

Index stratigrafskih enot 58

Uvod

Arheološko najdišče Grofovsko 2 pri Murski Soboti na trasi zbirne ceste Murska Sobota je bilo ugotovljeno pri ekstenzivnem arheološkem pregledu leta 1998. Na osnovi pobranih antičnih keramičnih najdb je bila ugotovljena antična poselitev (Djurić 1999, 3–4, List 2/6).

Pri arheološkem nadzoru ob gradnji avtocestnega odseka Vučja vas–Beltinci na predelu ob stičišču med obvozno cesto, ki poteka ob kanalu Ledava, in zbirno cesto Murska Sobota, ki zajema območje Grofovsko 2, so bile oktobra 2001 odkrite strukture iz antičnega obdobja.

Zavarovalna izkopavanja, ki so potekala od 4. do 19. marca 2002 na skupni površini 6.300 m², je opravila ekipa Pokrajinskega muzeja Murska Sobota pod vodstvom Branka Kermana. Tehnični del ekipe so sestavljali: Metka Fujs (risarska dokumentacija), Dejan Šumak (terenska fotografija), Ivo Bizjak (fotografska dokumentacija), konservator tehnik Jože Varga, Sebastjan Kolenko, Geotim (geodetske meritve) in 9 delavcev. Konservatorski nadzor nad deli je vodil Ivan Tušek (ZVKD OE Maribor), nadzor investitorja pa Rade Zeljković (DDC). Predmete je fotografiral Tomi Vrečič, risbe je izdelal Aleš Kranjec.

Pri arheoloških izkopavanjih je bila ugotovljena antična in zgodnjefolovanska poselitev.

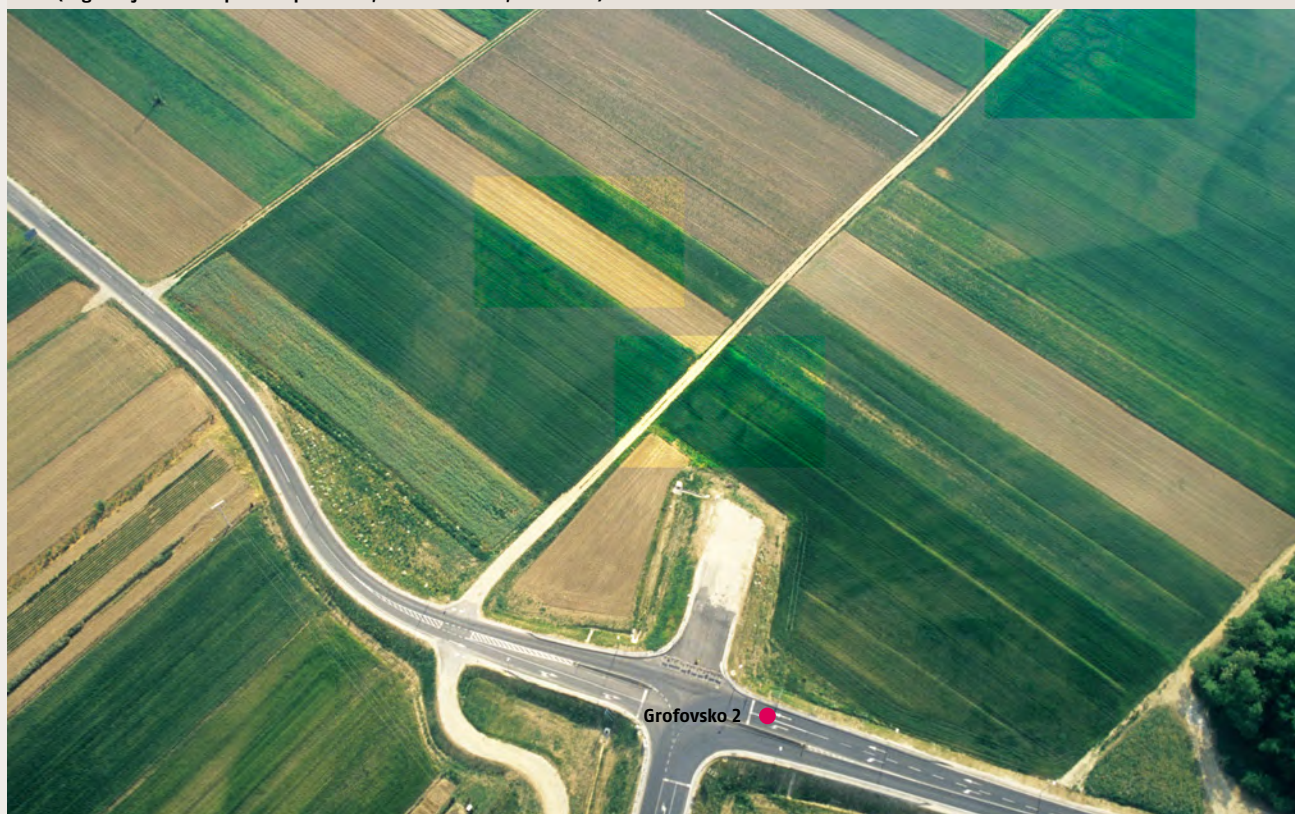
Na poljih Grofovsko, vzhodno od antičnih in slovanskih naselbinskih ostalin, so bili ob pregledovanju širšega prostora najdišča z areofotografijo odkriti sledovi krožnih jarkov, ki so na dveh mestih strnjeni v večja kompleksa. Interpretiramo jih kot sledove grobišč. Nekateri sledovi jarkov se na posevkih pojavljajo posamezno ali v skupini le dveh krogov (sl. 1, 2).

Tovrstni sledovi jarkov so med vsemi vegetacijskimi znaki v Prekmurju najštevilčnejši (Kerman 2002, 17–21, karta 2). Med izkopavanji na trasi avtoceste v Prekmurju je bilo v zadnjih letih raziskanih precej tovrstnih ostalin, zato je njihova funkcija v okviru grobišč nedvoumno dokazana.

Manjša skupina krožnih jarkov na najdišču Kotare–Krogi pri Murski Soboti je na podlagi skromnih najdb iz polnila jarka datirana v čas starejše železne dobe oz. na prehod iz Ha C v Ha D oz. v stopnjo Štajerska 3 (Kerman 2011b).

Prav tako sodi v čas starejše železne dobe grobišče na Novi tabli pri Murski Soboti, ki so ga sestavljali krožni in pravokotni jarki (Guštin/Tiefengraber 2001, 110; 2003, 55–59). Druga skupina ne-

1 Grobiščni kompleks na poljih Grofovsko pri Murski Soboti, ki ga sestavljata dve skupini okroglih jarkov. Posamezni krogi so razpršeni na bližnjih njivah (vegetacijski znak – poševni posnetek, foto B. Kerman, 9. 6. 1998).

koliko večjih krožnih jarkov z Nove table pa je opredeljena v antično obdobje (Guštin 2004, 71).

V antično obdobje so na podlagi grobnih pridatkov uvrščeni tudi krožni in kvadratni jarki iz Zagonc pri Renkovcih (izkopaval B. Kavur, neobjavljeno).

Obravnavani jarki predstavljajo obodne jarke grobnih parcel in so verjetno ostanek nizko nasute gomile, ki je imela v sredini žgan grob. Znani so tudi jarki, ki so zapirali prazen prostor, v katerem osrednji grob ni bil odkrit oziroma ni bil ohranjen.

Skupina krogov na Grofovskem sodi po velikosti in strnjjenosti jarkov v enega od največjih iz zraka odkritih grobiščnih kompleksov v Prekmurju. Na sedanji stopnji raziskanosti krožnih struktur – jarkov je te mogoče funkcionalno jasno opredeliti in pripisati železnodobnim ali antičnim grobiščem. Natančnejšo kronološko določitev omogoča le arheološko izkopavanje.

2 Murska Sobota – Grofovsko 2; krožni jarki, ki ležijo v bližini trase soboške obvoznice (vegetacijski znak – poševni posnetek, foto B. Kerman, 19. 5. 2003).

Geografski in geomorfološki oris prostora

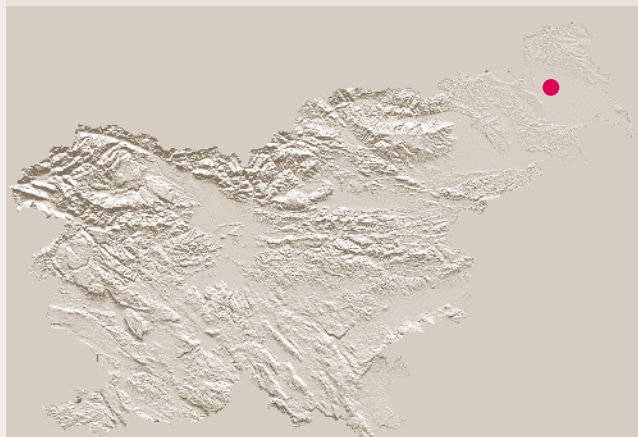
Najdišče leži ob južnem robu Murske Sobotе na poljih z ledinskim imenom Grofovsko na vzhodni strani razbremenilnega kanala Ledava. Najdišče so pred arheološkim posegom prekrivale njivske površine in travnik, ki predstavljajo del nekdanjega murskega in ledavskega poplavnega pasu, ki ga tvori obsežna aluvialna ravan – prekmursko prodno polje, ki ima običajno le tanko humusno plast. Razgibanost, valovitost in rahlo napetost terena na tem območju oblikujejo predvsem potok Dobel in nekdanji plitvi jarki in vodni kanali (sl. 3, 4, 5, 6, 7).

Na nastanek prsti na murski ravnini je odločilno vplivala Mura, ki se je cepila v rokave, premeščala strugo od severa proti jugu in

za sabo puščala različno stare prodne in peščene nanose, ki so se mešali s peščenimi, ilovnatimi in glinastimi nanosi s sosednjih gričevij. Prst je lahka, peščena in prodnata, v njej prevladujejo silikatni delci, ki slabo zadržujejo vlago. Je najprimernejša za poljedelstvo, na peščeni podlagi je običajno debelejša kakor na prodnati (Perko 1999, 564–568; prim. Natek 1991, 9).

Geološka podlaga najdišča tvori silikaten peščen prod, ki ga prekriva tanka humusna plast, pomešana s prodom, ki je debelejša na zahodni in severni strani najdišča.

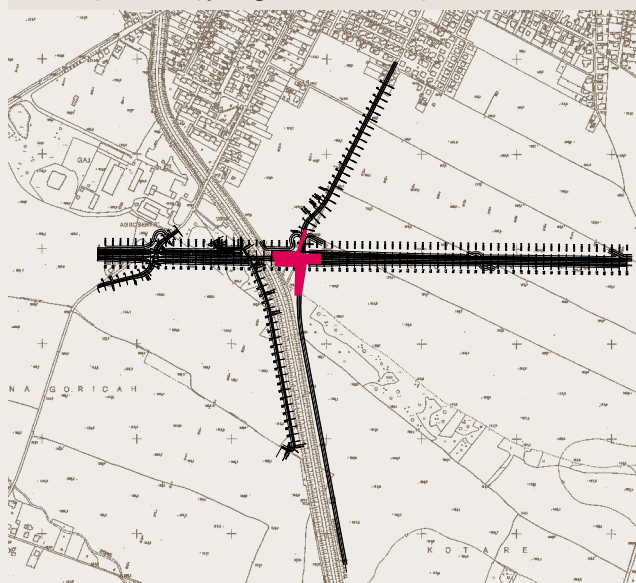
3 Geografski položaj najdišča Grofovsko 2 na DMR 100, ©GURS.

4 Položaj najdišča Grofovsko 2; vir: ATLAS Slovenije, ©Mladinska knjiga Založba d.o.o.; M 1:100 000.

5 Raziskani predel najdišča Grofovsko 2 na trasi AC Vučja vas-Beltinci MP 03/2, M 1:20 000; podlaga TTN5 list J283000; ©GURS.

6 Delovni posnetek najdišča med izkopavanji 2001.

7 Aeroposnetek najdišča med izkopavanjem.

Arheološki oris prostora

Najdišče Grofovsko 2 sodi v sklop širšega poselitvenega predela, ki zajema obdelovalno ravnico južno od Murske Sobote. Omejeno območje, ki zajema vasi Krog, Bakovci in predel južno do Rakičana (Rakičanske Muzge), je bilo v arheološki literaturi znano predvsem po rimskih gomilah (npr. Na Goricah pri Krogu, Ovčarski breg ob cesti Murska Sobota–Bakovci) in posameznih antičnih naselbinskih ostalinah (Bereg in Sela pri Rakičanskih Muzgah) (Šavel 1991, 17–21). Na njivah v okolici Kroga je bila na začetku prejšnjega tisočletja naključno najdena zakladna najdba rimskih novcev (Kos 1988, 393–420). S tega predela je znana tudi srednjeveška sekira (Kerman 2003a, 7, 11).

Kompleksna poselitev prostora južno od Murske Sobote je bila ugotovljena s terenskimi pregledi na trasi AC Vučja vas–Beltinci v letih 1998 in 1999. Poznejša arheološka zavarovalna izkopavanja lociranih najdišč iz bakrene dobe, zgodnje bronaste dobe, starejše in mlajše železne dobe, antičnega in zgodnjehlovskega obdobja so potrdila kontinuirano poselitev prostora južno od Murske Sobote v vseh arheoloških obdobjih: Nova tabla (Guštin 2003, 199–200), Kotare (Kerman 2003b, 160–162), Za Raščico (Šavel 2003a, 274–275), Pod Kotom–sever (Kerman 2003c, 213–215), Pod Kotom–cesta (Tušek 2003, 208–210), Pod Kotom–jug (Šavel 2003b, 211–212), Grofovsko (Novšak 2003, 144–145), Grofovsko 2 (Kerman 2003d, 146–147).

Grofovsko 2 leži med pomembnim najdiščem Grofovsko (Novšak 2002, 27–32; 2003, 144–145) in neraziskano skupino krožnih jarkov (ostanki gomilnega grobišča), odkritih z aerofotografijo (Kerman 2002, 33, sl. 3, 7).

S širšega območja je iz zraka dokumentirano večje število krožnih in kvadratnih jarkov, ki pričajo o gostoti posegov v prostor (Kerman 2002, 33–35).

Med arhitekturnimi ostalinami izstopa iz zraka odkrita rimska vila v Rakičanskih Muzgah iz 2. in 3. stol., ki predstavlja osrednji antični objekt v sklopu antične poselitve širše okolice (Kerman 2008, 279–290).

Metodologija izkopavanja in opis najdišča s stratigrafijo

Skromni rezultati ekstenzivnega terenskega pregleda in arheološke strukture, odkrite pri arheološkem nadzoru, so bili podlaga za izvedbo zaščitnih arheoloških izkopavanj na križišču zbirne ceste pri Murski Soboti.

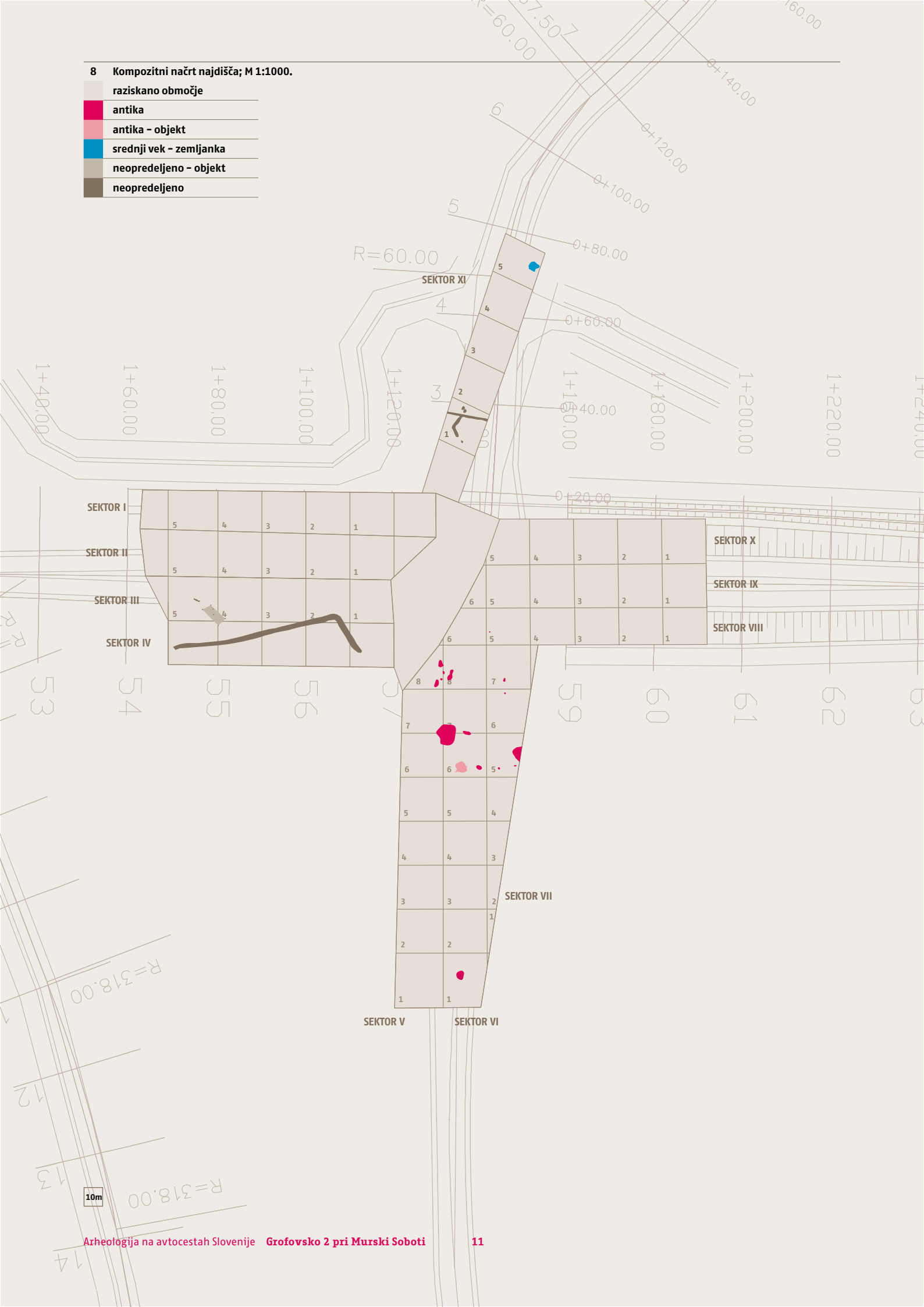
Pred arheološkim posegom so najdišče prekrivali njivske površine in travniki. Najdišče velikosti 6.300 m² je bilo razdeljeno na osem sektorjev, ti pa na kvadrante 10 x 10 m. V sektorju V so plast ornice, debelo 25 cm do 30 cm, odstranili gradbinci. V ostalih sektorjih je bila plast ornice, debela do 40 cm, odstranjena strojno pod strokovnim nadzorom. Na zahodnem in severnem predelu najdišča sta bila potrebna dodatno čiščenje in poglobljanje površine strojnega izkopa.

Stratigrafijo najdišča tvori vrhnji sloj ornice (SE 1), debel do 40 cm, ki je rjave barve in je vseboval posamezne odlomke novodobnih gradbenih materialov in keramike. Geološka podlaga je peščeno prodnata in pomešana z rjavo ilovico (SE 2). V tej plasti (SE 2) je bila odkrita večina od oranja poškodovanih struktur, od katerih so se ohranila le dna vkopov.

Pri zavarovalnih izkopavanjih na Grofovskem 2 so bile ugotovljene strukture naselbinskega značaja, to so odpadne jame raznih velikosti, kurišča oz. ognjišča, jarki in ostanki lukenj za stojke iz antičnega, slovanskega in srednjeveškega obdobja (sl. 8).

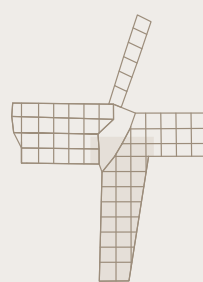
8 Kompozitni načrt najdišča; M 1:1000.

	raziskano območje
	antika
	antika - objekt
	srednji vek - zemljanka
	neopredeljeno - objekt
	neopredeljeno

Antično obdobje

9 Južni del izkopnega polja z ostanki rimske poselitve, M 1:500.

	raziskano območje
	jame
	objekt
	kurišče

Antična poselitev zajema južni del najdišča (sek. VI, kv. 1; sek. V–VII, kv. 5–8). Ta predel zaznamuje zelo tanka humusna plast, ki je bila deloma že pomešana s peščeno prodnato sterilno plastjo SE 2, v katero je bila vkopana večina objektov. Antični vkopi so se od geološke osnove ločili po temnejših lisah, katerih polnilo je sestavljala temnejša humusno prodnata zemlja z redkimi odlomki keramike, drobcem oglja in lepa. Med redkimi raziskanimi strukturami iz antičnega obdobja, od katerih so se večinoma ohranila le dna vkopov, so znane jame SE 4, SE 10, SE 16, SE 18, SE 22, SE 24, SE 26, SE 28, SE 30, SE 32, SE 34, SE 38, SE 40, kurišče SE 8 in jame za stojke SE 12, SE 14, SE 20, SE 36, SE 56.

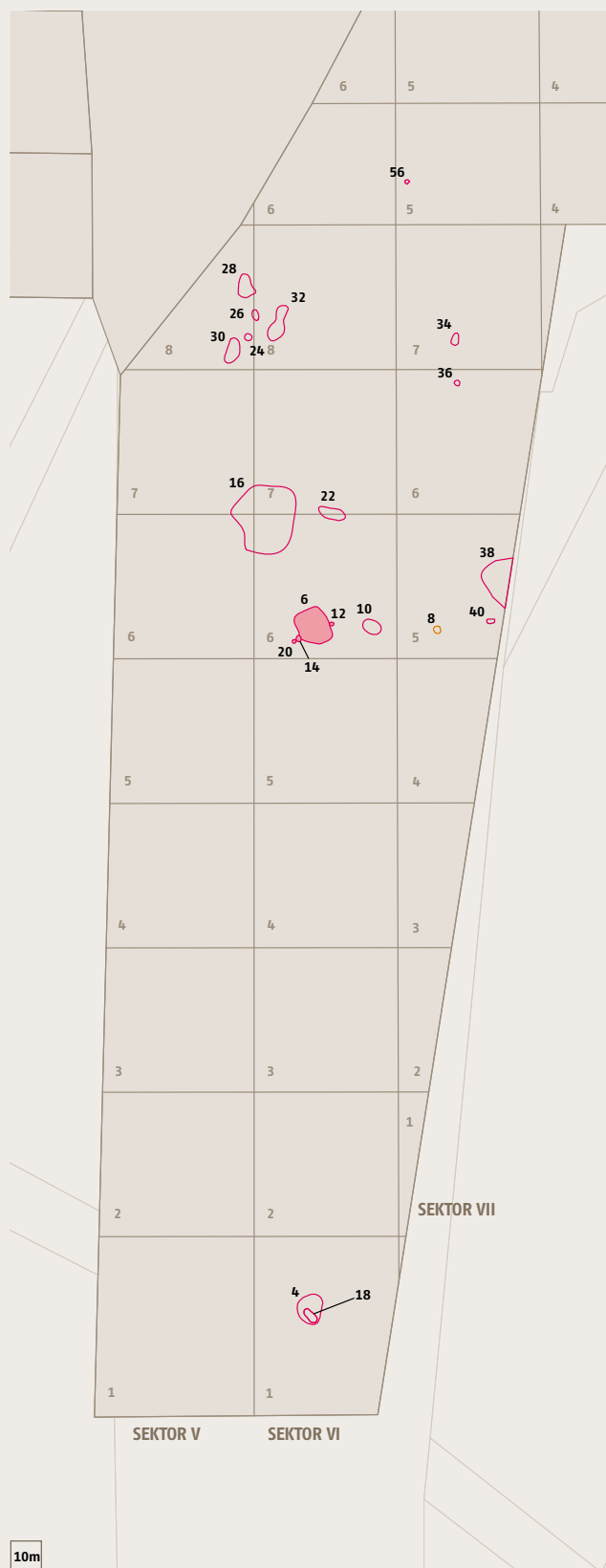
Antični objekt

Osrednji del antične poselitve južnega dela najdišča predstavlja plitvo vkopan bivalni objekt (hiša) SE 6 pravokotne oblike z zaobljenimi vogali in ravnim dnem, velik 2,10 m x 2,60 m in globok 0,12 m. Zahodno steno objekta sta na zunanji strani sestavljali dve stojki SE 14 in SE 20, vzhodno stranico je na zunanji strani utrjevala stojka SE 12. Ohranjene luknje za stojke so najverjetneje ostanki nosilnih in podpornih stebrov dvokapne strešne konstrukcije na objektu. Plitko polnilo je vsebovalo drobce oglja, lepa in odlomke antične keramike (G8–20). Štirikotna oblika objekta, ki je plitvo vkopana v zemljo, kaže na veliko sorodnost s štirioglatimi tlorisi preprostih zemljank, ki jih poznajo bližnje latenske naselbine Kotare–Krogi (Kerman 2003b, 162) in na Novi tabli (Guštin/Tiefengraber 2001, 112).

Jame

Največja in materialno najbogatejša odpadna jama SE 16 je bila vkopana v peščeno prodnato geološko plast severno od bivanjskega objekta (hiše) SE 6. Okrogla jama s premerom 4,30 m in globino 1,40 m ter ravnim dnem je v temno rjavem polnilu vsebovala del žrnelj, veliko oglja, lepa in odlomkov antične keramike (G26–54).

Manjša skupina ovalnih podolgovatih jam SE 24–34 se je nahajala severno od velike odpadne jame SE 16. Jame so bile plitvo vkopane v peščeno prodnato geološko osnovo, povprečna velikost jame je znašala od 0,60 m do 2,70 m, v globino pa so merile od 0,14 do 0,26 m. Večina polnil je vsebovala le drobce lepa in oglja ter posamezne odlomke antične keramike (G56–58).

Nekaj jam SE 10, SE 22, SE 38, SE 40 je bilo odkritih vzhodno od odpadne jame in antičnega objekta. Po keramičnem gradivu izstopa do polovice izkopana plitva okrogla jama SE 38 (G59–63). Ovalna jama SE 4 s skrajnega južnega dela antične poselitve je bila vkopana v peščeno geološko plast. Polnilo, nasuto na manjši vkop SE 18, ki je bilo odkrito na dnu jame, je vsebovalo odlomek antične posode (G6).

Kurišče

Manjše kurišče okrogle oblike s premerom 0,58 m x 0,42 m, SE 8, je ležalo na vzhodni strani antičnega objekta SE 6. Na površini so kurišče sestavljali večji močno ožgani kosi strnjenega lepa v krožni liniji, oglje in kamnite oblice. Na južni strani kurišča je bil najden večji kos antičnega lonca (G21). Vkop kurišča je segal v globino 0,10 m in je po odstranitvi polnila pokazal obliko ledvičaste kotanje. Plitvo polnilo je vsebovalo drobce lepa in oglja.

Vrednotenje keramičnih najdb

Sklede

Za odlomka polkroglaste sklede z zadebeljenim robom (G2, G40) (sl. 10: 1) najdemo podobne primerke v gradivu iz gomil v Dobrovniku (Pahič 1960–61, T. 7, 12), v naselbinski keramiki iz Dolge vasi (Mikl 1958/59, 175, T. 1, 1) in Rakičanskih Muzg (Kerman 2008, T. 2: 2). Bogato pa so zastopane v keramičnem gradivu iz Gornjih njiv pri Dolgi vasi (Šavel/Kerman 2008, 29, G121, G130, G730, G766). Odlomek konične sklede z rahlo izvihanim ustjem in zaobljenim robom (G30) (sl. 10: 2) je oblikovno zelo podoben skledama iz groba 2/90 iz Ratschendorfa, ki je datiran v sredino 2. in začetek 3. stoletja (Schober 1994, 46, 47, T. 16, 13, 12), in skledam z ravnim zaključkom iz hiše v insuli XLII iz *Flavie Solve* (Seehauser 2007, 136, T. 7, 44–45). Sorodne konične sklede, ki imajo navzven zvrnjeno ustje, so znane iz Ilovice pri Vranskem (Lazar 2006, K286).

Krožniki - pladnji

Na Grofovskem so znani trije primerki krožnikov (G15, G16, G42) (sl. 10: 3). Odlomka krožnikov (G15, G42) imata navzven nagnjeno in uvihano ustje ter sivo rjav premaz. Tovrstne oblike krožnikov imajo kot izdelki lokalnih provincialnih delavnic širok časovni razpon od 1. stol. do 3. stoletja (Brukner 1981, 85, T. 65, 2). Podobni krožniki iz ptujskih grobišč, ki imajo uvihano ustje, so bili v uporabi ob koncu 1. stol. in do 3. stol. Močno so bili razširjeni v Panoniji in Porenju (Istenič 1999, 119, sl. 102, K/PD 2; Krajšek/Stergar 2008, 252, Sl. 6, K1; Lazar 2006, 92, K92, K130, K131, K136–K139, K143, K222, K233, K234, K236, K293). Veliko analogij za omenjeni tip krožnika je znanih iz naselbinskih najdb iz Gornjih njiv pri Dolgi vasi (Šavel/Kerman 2008, G35, G52, G80, G128, G357, G366, G456, G541, G721–723, G725, G726, G849, G1034, G1249–1251, G1305, G1494), Ivanec (Horvat Šavel 1978a, T. 6: 5), Rakičanskih Muzg (Kerman 2008, 283, T. 1: 6–9) in iz grobnih celot nekatere

rih prekmurskih gomilnih grobišč (npr. Čikečka vas: Horvat Šavel 1987, T. 1, 2).

Odlomek (G16) je zelo podoben krožnikom, ki posnemajo sigilatno obliko Drag. 36 in ustreza tipu 4 po Bruknerjevi. To so plitvi krožniki z blago navzdol zavihanim ustjem in s prstanastim dnom, datirani v konec 1. stoletja do sredine 2. stoletja (Brukner 1981, 86, T. 66, 18). Tovrstni krožniki se pojavljajo tudi na zahodnih ptujskih grobiščih; ustrezná analogija je krožnik PTS/ITS 10.1 iz groba 226, datiran od flavijskega časa do začetka 2. stoletja (Istenič 1999, 99, sl. 85; 2000, T. 47: 5; prim. Krekovič 1998, 25, 26, T. 23, 10; Šavel/Kerman 2008, G92).

Trinožniki

Med obravnavanim gradivom so dokaj pogosti trinožniki. Trije ohranjeni zgornji deli trinožnikov (G14, G32, G60) (sl. 10: 4) imajo cilindrično oblikovano skodelo z ostrim prehodom v dno, ustje je vodoravno izvihano. Podobni trinožniki iz zahodnih ptujskih grobišč tipa TR 2 so na podlagi trinožnika iz groba 548 datirani najverjetneje v 2. stoletje (Istenič 1999, 144, sl. 133, TR 2/TV 2; 2000, T. 114: 6). Podobni primerki iz Podkrajja pri Hrastniku, Ivanec, Čikečke vasi, Spodnje Nove vasi, Dokležovja, Nove table, Gornjih njiv so opredeljeni v čas 2. stoletja (Krajšek/Stergar 2008, 256, T. 8, 115–117; Horvat Šavel 1978a, 297, T. 4, 2; 1987, 313, T. 3: 1; Pahič 1978, T. 10, 1; 1960–61, 111, T. 7, 5; Guštin 2004, 78, sl. 4, 3, sl. 8, 10, sl. 12, 20, 23; Šavel/Kerman 2008, 29, G1027, G1396).

Trinožnik z lečastim recepiantom (G43) ima ohranjeno le dno in dele nog, oblika zgornjega dela skodele nam ni znana, zato ga ne moremo tipološko opredeliti.

Pokrovi

Ohranjeni so štirje odlomki pokrovov. Dva imata na robu ustja globok utor (G3, G59) (sl. 10: 5a). Od pokrova (G44) je ohranjen le čepast držaj z delom ostenja, ki je okrašeno z zobatim koleščkom. Podobno je okrašen pokrov trinožnika iz Dokležovja (Pahič 1960–61, 104, T. 7, 4). Najbližje analogije za ostenja pokrova (G3, G59) najdemo v gradivu iz gomile v Dokležovju, ki je skupaj z trinožnikom datirano v 2. stoletje (Pahič 1960–61, 111, T. 7, 4, 5). Podobni pokrovi so znani v keramičnem gradivu od 1. do konca 3. stoletja z Vranskega kot sestavni del kuhinjskega posodja in pripadajo predvsem trinožnikom (Lazar 2006, 95, K301, K425). Analogije najdemo tudi med pokrovi domače izdelave (nekateri so lahko tudi okrašeni) iz insule XL v *Flavii Solvi* na avstrijskem Štajerskem, ki je datirana v zgodnje cesarsko obdobje (Hinker 2006, T. 34, 235, 236, 239, 241).

Odlomku koničnega pokrova (G33) (sl. 10: 5b) z gladko zunanjo površino in enostavno zaključenim robom najdemo analogije med keramičnim gradivom iz lončarske peči na Hajdini (Strmčnik Gulič 1993, T. 10, 5, 6), z Ilovice pri Vranskem (Lazar 2006, K427), predvsem pa z Gornjih njiv, kjer so na podlagi ptujskih primerjav datirani od 1. stoletja do prve tretjine 2. stoletja (Šavel/Kerman 2008, G397, G400, G408, G513, G514, G1008, G1065).

Lonci

Znanih je več oblik loncev, ki sodijo med grobo kuhinjsko posodje. Glede na ohranjeno oblikovanost ustja jih delimo v več skupin. V prvo skupino sodijo lonci z navzven izvihanim in za-

obljenim robom ustja (G8, G23–25, G27) (sl. 10: 6). Vrat in ostenja loncev so okrašeni s horizontalnimi kanelurami in z navpičnim glavničanjem. Podobno oblikovani in okrašeni lonci so zelo pogosti v 1. in 2. stoletju na Gornjih njivah (Šavel/Kerman 2008, 29, G3, G28, G29, G34, G105, G162, G461, G693, G804, G808, G828, G1042, G1247, G1334), na Vranskem (Lazar 2006, 94, K27, K71, K179, K333, K334), na ptujskih zahodnih grobiščih (Istenič 1999, 137, sl. 130, LG1; 2000, T. 47, 1; 50, 9; 53, 7; 74, 2; 89, 9; 119, 10), na emonskih grobiščih (Plesničar Gec 1977, 38), v Dobrovniku (Pahič 1960–61, T. 3, 4–8), na Hajdini (Tušek 1996, 211, T. 2, 6, 7, T. 3, 2–5, 9) in med keramičnimi najdbami iz hiše v insuli XLII iz *Flavie Solve*, kjer so datirane v 2. stoletje (Seehauser 2007, 138, T. 11, 64, 65; 12, 78; 14, 82–84).

Lonci z ravno odrezanim robom ustja (G26, G28) (sl. 10: 7) imajo dobre analogije v keramičnem gradivu z Gornjih njiv in so datirani v čas med 1. polovico 2. stoletja in prvo tretjino 3. stoletja (Šavel/Kerman 2008, 30, G27, G583, G584, G692, G790, G977, G1040, G1055, G1060–1064, G1099, G1242, G1492). Ta tip loncev je zelo pogost v Gerulati predvsem v času 1. stoletja in v prvi polovici 2. stoletja, možno pa je, da so trajali še v 3. stoletje (Krekovič 1998, 17, T. 7, 1–4; 32–33, T. 19, 1–8; 29, 6).

Za kratko izvihano ustje lonca (G29) (sl. 10: 8) najdemo primerjave med lončenino z Vranskega (Lazar 2006, 94, K21, K42, K44), z Gornjih njiv (Šavel/Kerman 2008, G826, G920) in iz gomile 4 iz Dobrovnika, ki je opredeljen v konec 1. stoletja in v prvo polovico 2. stoletja (Pahič 1960–61, 112, T. 3, 2). Dobre analogije pa najdemo tudi med keramičnimi najdbami iz zgodnjecesarskega obdobja iz insule XL v *Flavii Solvi* (Hinker 2006, T. 29, 195) in iz hiše v insuli XLII iz *Flavie Solve* iz 2. stoletja (Seehauser 2007, 138, T. 11, 67, 68). Za odlomek sodčastega lonca (G55) (sl. 10: 9), okrašenega z dvema pasovoma pravokotnih odtisov, ki so bili narejeni s pomočjo koleščka, najdemo analogije v gomili v Motvarjevcih. Pahič lonec postavlja na prehod 1. v 2. stoletje (Pahič 1960–61, 111, T. 7, 1). Podoben lonec je znan z Gornjih njiv (Šavel/Kerman 2008, 29, G650), iz Čikečke vasi (Horvat Šavel 1987, T. 2, 2), iz gomile 15 iz Ratschen-dorfa, kjer je datiran v 2. stoletje (Schober 1994, 44, T. 9, 2), in iz hiše v insuli XLII iz *Flavie Solve* (Seehauser 2007, 141, T. 21, 121). Dobre analogije so tudi med gradivom z zahodnih ptujskih grobišč, kjer so podobni lonci z okrasom, narejenim z zobatim koleščkom, uvrščeni v tip LG2 in so opredeljeni od flavijskega časa do začetka 2. stoletja (Istenič 1999, 138, sl. 130; 2000, T. 166: 18).

Odlomek lonca z ljakastim ustjem (G31) (sl. 10: 10) ima ustrezne primerjave v gradivu z Gornjih njiv (Šavel/Kerman 2008, G41), predvsem pa v keramičnih odlomkih iz opekarskega obrata Ilovica pri Vranskem (Lazar 2006, K178, K215, K397, K490, K491). Odlomek razširjenega ustja posod z zaobljenim, nažlebljenim in ravnim robom (G10, G11, G12, G38) (sl. 10: 11) lahko uvrstimo v skupino visokih bikoničnih posod z ozkim vratom. Veliko podobnih ustij je znanih iz antičnih naselbinskih najdb na Gornjih njivah (Šavel/Kerman 2008, G206, G208, G506, G842, G844, G934, G936, G1019, G1056, G1107), iz Ilovice pri Vranskem (Lazar 2006, K104) in med keramičnimi najdbami iz hiše v insuli XLII iz *Flavie Solve*, kjer so datirane predvsem v 2. stoletje (Seehauser 2007, 138, T. 15, 89, 90). Ustrezne analogije najdemo tudi med lončenino iz zgodnjericanske jame iz Frauenberga pri Lipnici na avstrijskem Štajerskem, kjer je ta oblika posodja datirana v Lt D (Heymans 2008, 164–165, T. 2, 23; 7, 25–1) in insule XL v *Flavii Solvi* na avstrijskem Štajerskem iz zgodnjecesarskega obdobja (Hinker 2006, 50–51, T. 22, 169).

Vrči

Vrč rdeče barve z ročajem in širokim ustjem (G36) (sl. 10: 12) lahko po obliki in načinu izdelave povežemo s staroselsko poznolaten-sko lončarsko tradicijo. Za odlomek vrča (G36) ne najdemo analogij, sicer pa so vrči s širokim ustjem na emonskih nekropolah v rabi le v 1. stoletju (Plesničar Gec 1977, 34). Med vrče uvrščamo tudi odlomek razširjenega ustja vrča (G35). Primerjamo ga lahko z vrčem tipa VE 15.5 iz groba 621 z zahodnih ptujskih grobišč, ki ima podobno oblikovano ustje in je opredeljen v flavijsko–trajanski čas (Istenič 1999, 125, sl. 108: VE 12.5; 2000, T. 136: 6).

Okraas na lončenini

Ostenja so okrašena z odtisi zobatega koleščka (G6, G44, G55) (sl. 10: 13a), z metličanjem (G17, G21) ali s kombinacijo vodoravnih, navpičnih in poševnih žlebljenih črt (G4, G18, G24, G27, G47, G61) (sl. 10: 13b). Ta način okraševanja posod je zelo pogost na lončenini domače izdelave, katere proizvodnja je bila pod vplivom staroselskega (latenskega) lončarstva (Pahič 1960–61, 110; Šavel/Kerman 2008, 29).

Ročaji

Ohranjena sta tudi dva odlomka trakastih ročajev (G48, G49) (sl. 10: 14), ki sta pripadala vrčem.

Med ostalimi odlomki iz naselbinskih struktur so najpogostejša ostenja (G6, G17, G18, G47, G61) in dna, ki večinoma pripadajo loncem (G7, G19–21, G50–54, G57, G58, G62, G63).

Sigilatnega posodja naselbinsko gradivo ne pozna, znan je slabo ohranjen težko določljiv kos ene od sigilatnih posod (G56). V gradivu iz odpadne jame SE 16 sta bila odkrita še večji kos žrmelj in odlomek opeke z odtisom navpičnih kanelur (G46).

Sklep

Skromno keramično gradivo iz antičnih objektov z najdišča Grofovsko 2 sodi okvirno v 1. in 2. stoletje. Med keramiko prevladujejo lončenina, trinožniki in pokrovi, ki so po načinu izdelave in okraševanju domače izdelave. Številne analogije zanje najdemo v gradivu z gomilnih grobišč v Prekmurju (Pahič 1960–61, 88–115; 1972, 181–202; Horvat Šavel 1978b, 4–15; 1987, 307–318; Šavel 1990, 7–17; Guštin 2004, 71–78) in naselbin (Mikl 1958–59, 173–184; Horvat Šavel 1978a, 290–299; Kerman 2008, 279–290) ter na raznih antičnih najdiščih v Sloveniji in tujini (Schober 1994, 31–79; Krekovič 1998; Istenič 1999; Lazar 2006; Krajšek/Stergar 2008, 245–277). Skromna antična poselitev, ki zajema južni del najdišča, je strnjena okrog antičnega bivalnega objekta (hiše) SE 6. Plitvo vkopana hiša pravokotne oblike z zaobljenimi vogali in stojkami ob straneh sten SE 14, SE 20, SE 12 z dvokapno streho kaže na staroselsko keltsko tradicijo gradnje hiš (Kerman 2003b, 162; Guštin/Tiefengraber 2001, 112; Horváth 1987, 59–80; Szönyi 1996, 250–252). Hišo bi lahko opredelili kot manjšo rimskodobno kmetijo s pripadajočim kuriščem SE 8 in osrednjo odpadno jamo SE 16.

10 Tipološka tabela keramičnih najdb iz antičnega obdobja.

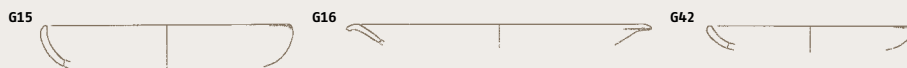
1 Sklede z zadebeljenim robom ustja

2 Konične sklede z izvihanim zadebeljenim ustjem

3 Krožniki – pladnji

4 Trinožniki s cilindrično oblikovano skodelo in ravnim ustjem

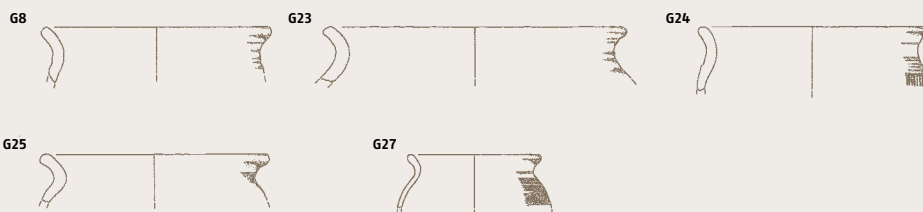
5a Pokrovi z globokim utorom na robu ustja

5b Pokrovi z enostavno zaključenim robom

6 Lonci z izvihanim in zaobljenim robom ustja

7 Lonci z ravnim robom ustja

8 Lonci s kratkim izvihanim ustjem

9 Odlomek sodčastega lonca

10 Odlomek lonca z lijakastim ustjem

11 Posode z ozkim vratom in izvihanim ustjem

12 Vrč s širokim ustjem

13a Okras s kolesčkom (M 1:4)

13b Metličasti okras z navpičnimi in poševnimi črtami (M 1:4)

14 Trakasti ročaji (M 1:4)

Nekaj manjših rimskih zaselkov oz. kmetij, na katerih prevladujejo nadzemne hiše, zgrajene v tehniki stojkaste gradnje, je znanih iz sosednjih najdišč Kotare-Baza, Za Raščico (Šavel 2005, 53), Pod Kotom-sever (Kerman 2003c, 214), Pod Kotom-cesta (Tušek 2003, 209–210) in Nova tabla (Guštin 2003, 200; 2004, 71).

Majhna antična kmetija na Grofovskem 2 sodi v sklop goste in razpršene antične poselitve prostora južno od Murske Sobote v smeri Kroga in Rakičana v čas med 1. in 3. stoletjem. Osrednji kmetijsko gospodarski objekt s tega območja predstavlja rimska vila iz Rakičanskih Muzg (Kerman 2008, 279–290). Obljudenost prostora v antičnem obdobju pa dopolnjujejo rimskodobna gomilna grobišča (Kerman 2008, 285–286, sl. 5; Guštin 2004, 71–78). Lega rimske vile, naselbin in gomilnih grobišč na predelu južno od Murske Sobote kaže, da so nastale ob prometni poti, ki naj bi potekala iz *Flavie Solve* proti jugovzhodu mimo Kroga, Rakičana proti Ivancem, Dobrovniku do Dolge vasi (Pahič 1960–61, 114–115). Vrsta novoodkritih antičnih naselbin in grobišč, ki so bila odkrita ob gradnji avtoceste v Prekmurju, odpira nove poglede na dosedanje poznavanje antičnega podeželja.

Slovanska zemljanka

Zemljanka

Slovanska jama SE 64 je bila odkrita na severnem robu najdišča v sek. XI, kv. 5 (sl. 11). Po odstranitvi ornice se je pojavila v obliki temne podolgovate razvlečene lise, ki je izstopala in se je razlikovala od svetlejše rjavkaste ilovnate prodnate osnove, v katero je bila vkopana.

Jama je bila nepravilne podolgovate ovalne oblike, velika 3 x 2,20 m (6,6 m²). Vkop jame je ležal nekoliko iz smeri vzhod-zahod. Po odstranitvi polnila je znašala globina vkopa 0,26 m. Jama je bila plitva, stene so se kotanjasto zaključevale v ravno dno (Kerman 2005, 117–135).

Podobne zemljanke z zaobljenimi vogali, ravnim dnem, različnih velikosti in ohranjenih globin poznamo na slovanskih najdiščih v Prekmurju s konca 6. do 9. stol.: Kotare-Baza (Kerman 2002, 18, 22–23, sl. 4, 5), Pod Kotom-jug (Šavel 2002, 12, sl. 1), Grofovsko (Novšak 2002, 27), na Novi tabli pri Murski Soboti (Guštin/Tiefengraber 2002, 24–47) ter na štajerskih najdiščih iz slovanskega obdobja v Slivnici in Hočah (Ciglencečki/Strmčnik Gulič 2002, 69–71). Osnovno tipološko shemo slovanskih zemljank in hiš z območja vzhodnoevropskih držav, ki so jih naseljevali Slovani, je izdelal Šalkovský (Šalkovský 2001, 16–59).

Zemljanka iz Grofenskega 2 po tipološki shemi zemljank sodi v tip 3, za katerega so značilne ovalne zemljanke in zemljanke nepravilnih oblik. Ta oblika bivališča se pojavi že v prvi fazi zgodnje-slovanskih kultur v času od druge polovice 6. stoletja, v 7. stoletju se pojavi na območju Poljske, Slovaške in v Nemčiji, pozneje pa se ta tip bivališča razširi na druga območja. Najpogosteje se ovalni tip zemljanke pojavlja v 7. in 8. stoletju (Šalkovský 2001, 42; 53, Abb. 27; 54–55; 2007, 302, sl. 1, 1, 2, 3).

Podolgovato zemljanko ovalne oblike z Grofenskega 2 lahko primerjamo s podobnimi objekti z zgodneslovanskih najdišč iz okolice Nagykanizse, ki so datirani v čas od 7. do 9. stol. (Szöke 1992, 129–136, 145; 2. kóp: 1–5; 8. kóp: 1, 2; 13. kóp), in z najdišč Vásárosnamény–Gergelyugornya na Madžarskem (Erdélyi/Szimonova 1987, 288, 289, Abb. 3, 5).

Podolgovate zemljanke z zaobljenimi vogali predstavljajo primarni in osnovni poselitveni objekt na zgodneslovanskih najdiščih v Prekmurju in Podravju. Jame so običajno brez kurišča in ostankov odtisov stojk ob jami ali v jami. Zaradi pomanjkanja arhitekturnih ostalin sklepamo, da so imele manjše jame v nadzemnem delu šotorasto streho, ki je segala do tal in je bila pritrjena na zemljo s pravokotnim lesenim okvirom, ki je bil naslonjen na zemljo in je podpiral streho. Majhni izkopani tlorisi jam velikokrat predstavljajo samo osrednji, najbolj aktivni del bivališča. Z izdelavo šotoraste strehe se je notranji del bivališča zelo povečal,

zunaj jame sta bila v nadzemnem delu najverjetneje lesena pograd in predel za shrambo (Šalkovský 2007, 307, sl. 2, 1, 2).

Večina keramičnega gradiva iz slovanske zemljanke je izdelana na počasnem vretenu, na nekaterih neravnih valovitih notranjih stenah se z glajenjem občutijo odtisi prstov, ki so nastali pri izdelavi posode (glej Pleterski 2010, 99–100, sl. 4.24). Z glajenjem sta posebej obodelana vrat in ustje posode. Odlomki lončenine so izdelani iz slabo prečiščene gline, ki je porozna in ji je dodan kremenčev pesek. Barva lončenine je pretežno svetlo rjave in temno rjave barve, zastopani sta tudi rdečkasta in črna barva. Velikokrat sta zunanja in notranja površina odlomka različnih barv. Zanimiv je odlomek lonca (G75), ki je belkasto rumene barve. Kot okras na lončenini prevladuje valovnica (G66, G71, G74, G75, G77) (sl. 12, 7b), ki je izvedena v kombinaciji z vodoravnimi vezanimi črtami (G67–69) (sl. 7a), znan je tudi okras vodoravnih črt (G73) in navpičnih črt črne barve (G78). Posebno sta okrašena lonec z blago izvihanim ustjem, ki je v spodnjem delu odebeljeno (G67) (sl. 12, 7a), in odlomek lonca (G68). Poševno ležeča snopasta valovnica je narejena s tankim orodjem, saj so vrezi zelo ozki, plitvo so vrezane tudi horizontalne linije, ki obdajajo valovnico. Prostor med valovnico in horizontalnimi linijami je zapolnjen z navpičnimi in s poševnimi ozkimi (praskanimi) tankimi vrezi. Z ozkim orodjem je bila narejena valovnica v treh pasovih na loncu (G66) (sl. 12, 7b) in na odlomku stene (G77) (sl. 12, 7b), kjer nastopa v dveh pasovih, v obliki snopa tankih linij in dveh vezanih lokastih valovnic (prim. Fusek 1994, T. 37, 18; Guštin/Tiefengraber 2002, 54, sl. 9, 3).

Med gradivom izstopa tudi lonec (G69) (sl. 12: 1), ki je okrašen s snopom globoko in široko vrezanih valovitih visečih linij oz. prekinjenih nepravilnih valovnic, ki obdajajo široko vrezane vodoravne črte (prim. Fusek 1994, 64, T. 21, 4; Macháček 2001, 30, obr. 5 A). Tudi na ostalih stenah loncev (G71, G74–75) je valovnica narejena z globljimi in širšimi linijami.

Z odtisi sta okrašena manjši lonček z ravnim ustjem (G70) (sl. 12: 7d) in odlomek stene (G76) (sl. 12: 7d). Okras sestavlja skupina štirih ali petih navpičnih vtisnjenih črtic – žlebičev, ki so nesimetrično vtisnjeni na steno posode. Podoben okras v obliki horizontalno ležečih črtic je znan na posodi z grobišča v Výchapoch–Opatovciach (Fusek 1994, 59, T. 64, 4). V drugačni kombinaciji se pojavlja okras v obliki navpičnih vrezov oz. odtisov na loncu z najdišča Pod Kotom–cesta (Tušek 2002, 43, sl. 21).

Večina loncev ima izvihano ustje (G66–69, G71–72) (sl. 12: 1, 5), le lonec (G70) (sl. 12: 2) ima pokončno ustje. Dna posod so ravna, neokrašena in debela od 0,6 cm do 1 cm (G81–84).

Posebej izvihano okroglo oblikovano ustje ima odlomek lonca (G72) (sl. 12, 5), ki je spodaj odebeljeno. Takšna oblika ustij loncev se pojavlja na slovanski naselbini na Novi tabli (Guštin/Tiefengraber 2002, 56, sl. 11, 1), na naselbini Kotare–Baza (Kerman 2002, 23, 19) in na najdišču Pod Kotom–cesta (Tušek 2002, 39, 1). Podobno obliko loncev zasledimo tudi na slovanskem najdišču Nagykanizsa–Miklósfa, Mórachely (Cigánykút) (Szöke 1992, 146, 10. kép: 4, 5) na madžarskih in na slovaških najdiščih Siladice–Bodoš II in Mikov dvor (Fusek 1994, T. 55, 15; 35, 3) ter na Češkem v Břeclav–Libivá (Macháček 2001, 18, 19).

Kratko blago izvihano ustje, ki je na vrhu zoženo, ima lonec (G71) (sl. 12: 3). Identično oblikovano ustje ima lonec iz zemljanke 1 iz

Spodnjih Hoč (Ciglencečki/Strmčnik Gulič 2002, 70, sl. 8, 1). Podobne oblike ustij poznamo tudi na staroslovanskih slovaških najdiščih Mikov dvor (Fusek 1994, 35, 4; T. 40, 15), Bodoš IV (Fusek 1994, T. 56, 17), Brezolupy (Fusek 1994, T. 12, 10) in iz Vranov nad Topľou–Lomnica (Budinský Krička 1990, T. 19, 1; 20, 1).

Lonec (G66) (sl. 12: 2) s kratkim izvihanim ustjem, ki je okroglo oblikovano, lahko primerjamo s podobnim kosom z najdišča Blažice (Fusek 1994, VI, 3). Sorodne oblike najdemo tudi na formah posod iz Velké Trakany (Budinský Krička 1990, T. 28, 1; 30, 2) in Břeclav–Libivá (Macháček 2001, 54, obr. 13, 2), pri katerih je ustje izraziteje izvihano, trup posod pa je raven.

Lonci (G67–69) (sl. 12: 1) imajo izvihano ustje, ki je ravno odrezano. Lonec (G67) ima spodnji del ustja izrazito odebeljen. Pri loncu (G68) je odebelitev komaj zaznavna. Posamezni primerki primerljivih loncev, pri katerih je ustje izvihano in ravno odrezano (G69), so znani s slovanskih najdišč v Prekmurju Nova tabla (Guštin/Tiefengraber 2002, 55, sl. 9, 5) in Kotare–Baza (Kerman 2002, 22, 18). Za naša primerka najdemo dobre analogije tudi na najdiščih Nagykanizsa–Inkey sírkápolna (Szöke 1992, 3. kép: 1; 4. kép: 5; 16. kép: 8), Mikov dvor, Bodoš II (Fusek 1994, T. 37, 18; 55, 11), Nitry–Šindolky (Fusek 2002, 185, 2), Blatné Remety (Budinský Krička 1990, T. 4, 10) in Brno–Staří Liskovec (Macháček 2001, obr. 8, 4, 5, 11).

Po odebelitvi spodnjega dela ustja od navedenih primerljivih loncev nekoliko izstopata primerka G67 in G68. Odebelitve spodnjega dela ustja poznamo na lončenini z Nove table (Guštin/Tiefengraber 2002, 54, sl. 10, 4; 56, sl. 13, 1), Kotare–Baza (Kerman 2002, 19, št. 6), Pod Kotom–cesta (Tušek 2002, 40, sl. 4) in na najdišču Nagykanizsa–Inkey sírkápolna (Szöke 1992, 152, 5. kép: 1, 3; 157, 10. kép: 7).

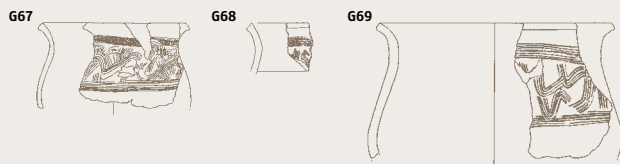
Med keramičnimi oblikami izstopa lonec s pokončno odebeljenim ustjem (G70) (sl. 12: 4), ki je okrašeno z vtisi navpičnih žlebičev. Podoben vendar neokrašen lonec je znan iz slovanske jame na najdišču Pod Kotom–jug (Šavel 2002, 13, 5). Posamezne primerljive oblike takšne lončenine so zastopane na najdišču Mikov dvor (Fusek 1991, T. 5, 4; 8, 5, 15;), Csaterdülő (Fusek 1994, 64, 4), Blatné Remety (Budinský Krička 1990, T. 5, 9), Dvorianky (Budinský Krička 1990, T. 8, 1) in Břeclav–Libivá (Macháček 2001, obr. 10, 3).

Pražilnik

Pomemben je odlomek pražilnika (G80) (sl. 12: 6), izdelan iz neprečiščene gline z veliko organskimi primesmi, višina odlomka znaša 6 cm. Pražilniki so večjih dimenzij in imajo pravokotno obliko ter zaobljene vogale, višina znaša od 5 do 10 cm. Odlomki podobne posode so bili odkriti v polnilu jame SE 7 na slovanski naselbini in grobišču Popava 2 pri Lipovcih. Dobro ohranjen pražilnik z do 10 cm visokim robom je bil odkrit tudi v odpadni jami (S0 152) na Novi tabli pri Murski Soboti (Pavlovič 2008, 52, sl. 4). Pražilniki so pogosto najdeni v gospodarskih in bivalnih objektih pri vzhodnih Slovanih med 6. in 9./10. stoletjem, kjer so po mnenju poznavalcev rabili za sušenje poljskih pridelkov (žitaric, semen), za poznejše trajnejše skladiščenje in za peko kruha (Fusek 1991, 309–310, T. 5: 22; 6: 10; 1994, T. 5: 6; 39: 10; 42: 3; 46: 4; Ruttkay 2003, 271–272, Abb. 29; Taf. 2, 1; Škojcek 2003, 421–496). Med keramičnimi kosi izstopa glinen odlomek grobih sten, izdelan iz neprečiščene gline z rebrom, ki bi utegnil predstavljati del dna pražilnika (G79).

12 Tipološka tabela keramičnih najdb iz slovanske zemljanke.

1 Trebušasti lonci z izvihanim in odrezanim ustjem

2 Lonec s kratkim močno izvihanim in zaobljenim ustjem

3 Lonec z blago izvihanim zoženim ustjem

4 Lonec s pokončno odebeljenim ustjem

5 Lonec z izvihanim in polkrožno oblikovanim ustjem

6 Pražilnik

7a Okras valovnic v povezavi z vodoravno in navpično vrezanimi črtami (M 1:4)

7b Okras tanke valovnice v pasovih (M 1:4)

7c Okras širokih in prekinjenih valovnic (M 1:4)

7d Okras vtisnjenih črtic oz. žlebičev (M 1:4)

Časovna opredelitev

Lončenino iz zemljanke na Grofovskem 2 lahko po obliki ustja posod in okrasu uvrstimo v drugo tipološko skupino keramike z Nove table pri Murski Soboti. Za to skupino so značilni lonci, ki imajo že izrazito oblikovana ustja, ki so bolj ali manj izvihana. Na posodju prevladuje okras z vodoravnimi pasovi, pasovi valovnic in raznimi vrezanimi črtami. Ta skupina keramike je s svojimi številnimi vrstami oblikovanih ustij loncev na najdišču Nova tabla predstavljala mlajši čas poselitve. Lončenino iz Grofovskega 2 lahko časovno umestimo v starejšo fazo 2a horizonta Murska Sobota 2, ki je opredeljena v 8. stoletje (Guštin/Tiefengraber 2002, 54–58, 60, 62; Pleterski 2010, 85, sl. 4.1).

Lončenina iz Grofovskega 2 ima dobre analogije na slovaških zgodneslovanskih najdiščih (Mikov dvor, Blažice, Bodoš), tipološko pa je primerljiva predvsem s keramičnim gradivom III. faze po Fusku, ki je datirana v čas konca 7. stoletja in v 8. stoletje (Fussek 1991, 309; 1994, 106–108).

Podobne oblike posod najdemo v III. horizontu na južnomoravskih najdiščih Brno–Starý Lískovec, Břeclav–Líbivá (Macháček 2001, 31–32; 35–37, obr. 8; obr. 13), ki sodijo v 8. stoletje.

Keramično gradivo iz Grofovskega 2 lahko na osnovi sorodnih oblik in okraševanja posodja s prekmurskih najdišč (Nova tabla, Kotare–Baza, Pod Kotom–cesta, Grofovsko) in najdišč iz tujine okvirno postavimo v čas konca 7. stoletja in v 8. stoletje.

Takšno časovno opredelitev potrjuje tudi radiokarbonska analiza oglja iz polnila zemljanke (sl. 14) (izvedel jo je laboratorij Leibniz Labor iz Kiela, Nemčija). Rezultat z najvišjo verjetnostjo 2σ ; 95,4 % zajema čas med letoma 658 in 724. Verjetnost datacije (1σ ; 68,3–odstotna) pa zajema čas med letoma 663 in 692. Glede na rezultate ^{14}C je bila zemljanka uporabljena in zapolnjena v času med koncem 7. stoletja in prvo polovico 8. stoletja.

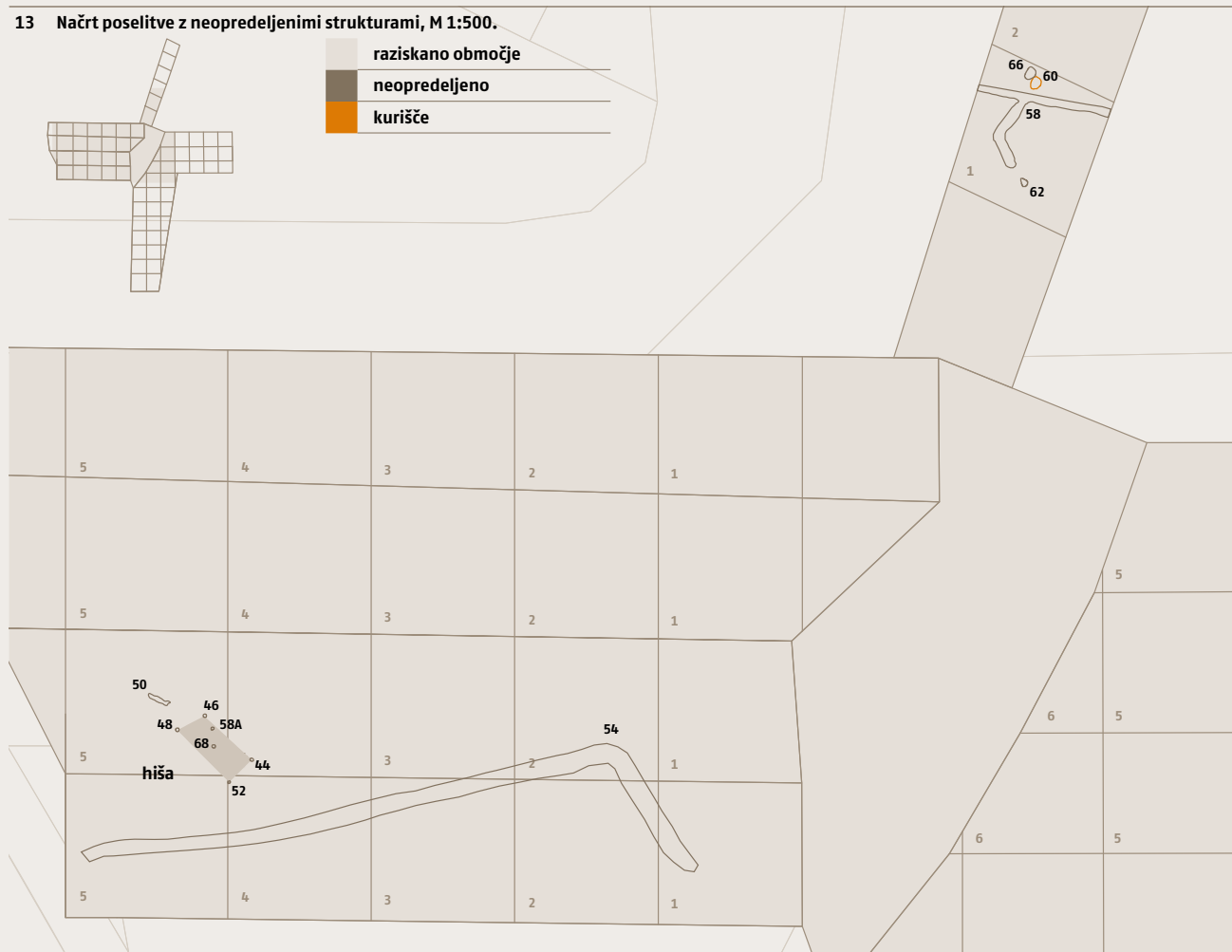
Zemljanka iz Grofovskega 2 s konca 7. in prve polovice 8. stoletja je del širše slovanske poselitve, ki zajema območje južno od Murske Sobote, Kroga, Bakovcev in Rakičana. Strnjena slovanska poselitve tega območja zajema široko časovno obdobje od 6. do 9. stoletja.

Neopredeljene strukture in najdbe

Na zahodnem delu najdišča v sek. III in IV, kv. 1/2 je bila odkrita skupina jam – stojk SE 44, SE 46, SE 48, SE 52, SE 58a in SE 68, ki so sestavljale pravokotni tloris hiše, velike 2,2 m x 5 m. Hišo je težko natančno opredeliti, saj v neposredni bližini stavbe ni bil odkrit noben časovno določljiv objekt. Severno od hiše je bila v plasti SE 2, v sek. II, kv. 2 najdena sulična ost (G1) s kratkim rezilom in daljšim tulcem za nasaditev. Hiša leži ob dolgem jarku v obliki črke L SE 54. Jarek poteka v smeri vzhod–zahod v sek. III/IV, kv. 1–5 in se na vzhodni strani pravokotno zaključuje. Dolžina jarka je 37 m, kraka 10 m, širina pa 1,15 m, globina znaša 0,36 m. Na zahodnem delu sta jarek uničila poljska cesta in kanal Ledava. V polnilu jarka sta bila (G64, G65) skupaj z nekaj odlomki prazgodovinske keramike odkrita odlomka lončenine; verjetno sta antičnega izvora. O funkciji jarka lahko le ugibamo. Lahko bi bil del stranice pravokotne ograde z vhodom ali pa del drenažnega jarka. Del ravnega jarka s krakom SE 60 je znan tudi v sek. XI, kv. 1 s severnega dela izkopišča. Na severni strani jarka sta bila odkrita okroglo kurišče SE 60, veliko 0,65 m x 0,65 m z debelo plastjo

rdeče žganega lepa, in jama okrogle oblike SE 66, velika 1,10 m x 1 m, katere polnilo je bilo brez najdb. Manjša nedoločljiva jama z veliko oglja SE 62 je ležala na južni strani ob kraku jarka SE 60.

13 Načrt poselitve z neopredeljenimi strukturami, M 1:500.

Katalog stratigrafskih enot

Vse strukture so v merilu 1:50, razen kjer ni navedeno drugače.

Antično obdobje

Plast

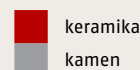
SE 1 – plast

Plast ilovnate ornice rjave barve, ki je na vzhodni strani najdišča dobro pomešana s peščeno prodnato geološko osnovo.

SE 2 – plast

Peščeno prodnata geološka osnova (G1–5).

Legenda:

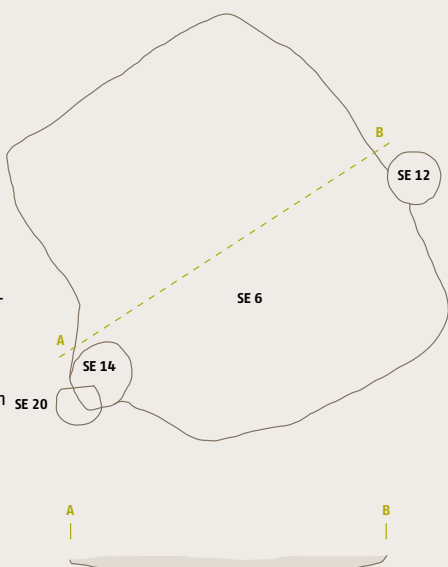

Antični objekt

Manjšo hišo sestavlja jo jama SE 6 in stojke (SE 12, SE 14, SE 20).

SE 6 – hiša

Plitka jama kvadratne oblike z zaobljenimi robovi in ravnim dnom, velikosti 2,10 m x 2,60 m je bila odkrita v sek. VI, kv. 6. Vkopana je bila 0,12 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive ilovnate prsti z malo prodaja je vsebovalo fragmente

lepa, drobce oglja in odlomke keramike (G8–20). Na zunanji strani obeh

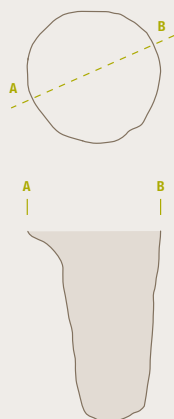
daljših stranic objekta so bile odkrite stojke SE 12, SE 14, SE 20.

Stojke

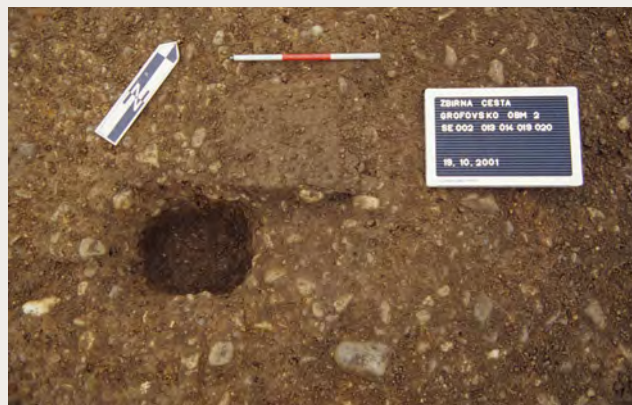
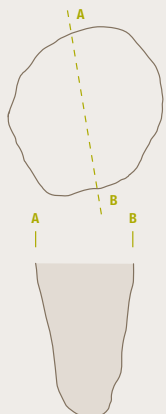
SE 12 – stojka (M 1:20)

Manjša jama okrogle oblike z navpičnimi stenami, ravnim dnom, velikosti 0,30 m x 0,30 m je bila odkrita v sek. VI, kv. 6. Vkopana je bila 0,50 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo črno rjave ilovnate prsti s prodom je vsebovalo drobce lepa. Stojka leži ob vzhodni stranici hiše SE 6.

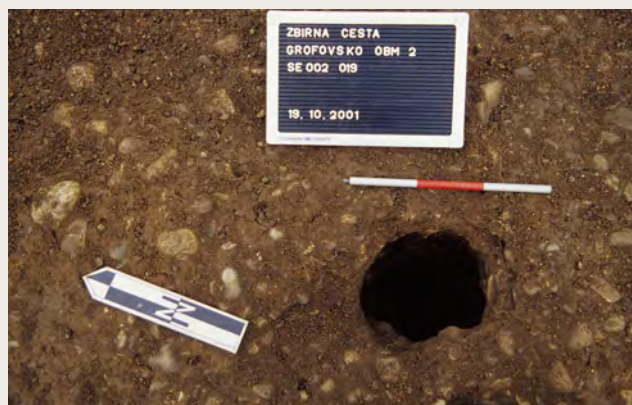
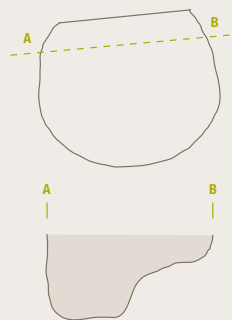
SE 14 – stojka (M 1:20)

Manjša jama okrogle oblike z navpičnimi stenami, ravnim dnom, velika 0,26 m x 0,23 m je bila odkrita v sek. VI, kv. 6. Vkopana je bila 0,40 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo črno rjave ilovnate prsti ni vsebovalo najdb. Ob njej je bila odkrita še ena stojka SE 20. Obe stojki ležita tik ob zahodni steni hiše SE 6.

SE 20 – stojka (M 1:20)

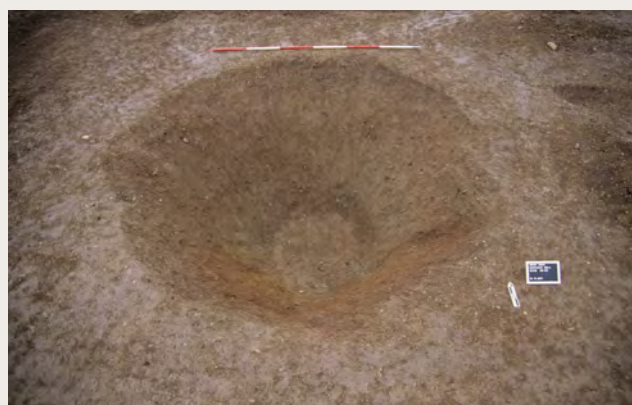
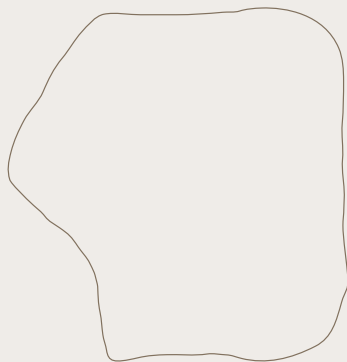
Manjša jama okrogle oblike, velika 0,32 m x 0,30 m, je bila odkrita v sek. VI, kv. 6. Vkopana je bila 0,22 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Del stene stojke je bil navpičen, drug del pa položen, na sredini je imela stopnico, dno je bilo ravno. Polnilo je bilo iz temno sive ilovnate prsti. Stojka SE 20 je ležala ob stojki SE 14.

Velika jama

SE 16 – jama (M 1:100)

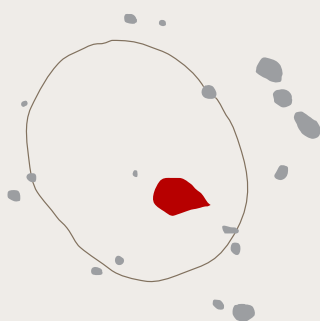
Velika jama okrogle oblike s koničnim dnom, velika 4,35 m x 4,30 m je bila odkrita v sek. V/VI, kv. 6/7. Vkopana je bila 1,40 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno rjave ilovnate prsti je vsebovalo drobce oglja, lepa, kosti, del žrnelj, kovino in odlomke keramike (G26–54).

Kurišče

SE 8 – kurišče (M 1:20)

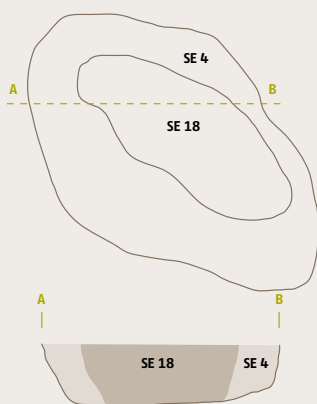
Kurišče okrogle oblike, velika 0,58 m x 0,42 m je bilo odkrito v sek. VII, kv. 5. Vkopano je bilo v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo je sestavljalo veliko lepa, ki je bil z večjo količino oglja in odlomkom keramike zgoščen v krožno linijo na južnem delu kurišča (G21).

Manjše jame

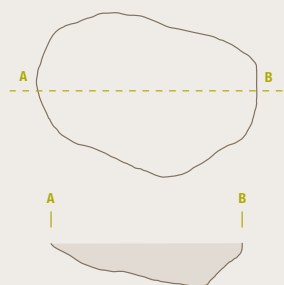
SE 4 – jama

Jama ovalne oblike, velika 2,25 m x 1,83 m, je bila odkrita v sek. VI, kv. 1. Vkopana je bila 0,40 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno rjave mastne ilovnate prsti je vsebovalo koščke lepa in oglja. Na dnu jame je bil odkrit manjši vkop črne rjave barve SE 18 (G6).

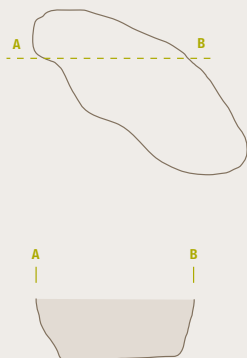
SE 10 – jama

Jama ledvičaste oblike z nepravilnim dnom, velika 1,40 m x 1,02 m, je bila odkrita v sek. VI, kv. 6. Vkopana je bila 0,30 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive ilovnate prsti je vsebovalo veliko proda in odlomek keramike (G22).

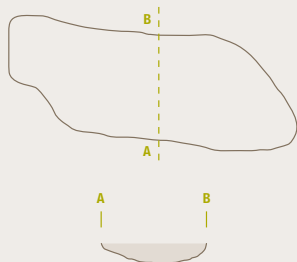
SE 18 – jama

Jama podolgovate oblike, velika 1,70 m x 0,70 m, je bila odkrita v sek. VI, kv. 1. Vkopana je bila 0,10 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo črne mastne zemlje je vsebovalo drobce lepa, oglja in odlomke keramike.

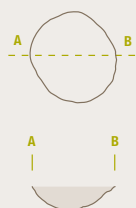
SE 22 – jama

Plitka jama podolgovate nepravilne oblike s konkavnim dnom, velika 2,05 m x 0,75 m, je bila odkrita v sek. VI, kv. 6/7. Vkopana je bila 0,10 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive ilovnate prsti s kamenčki je vsebovalo drobce oglja.

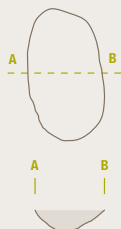
SE 24 – jama

Jama ovalne oblike s koničnim dnom, velika 0,72 m x 0,59 m, je bila odkrita v sek. V, kv. 8. Vkopana je bila 0,15 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo iz temno sive ilovnate prsti ni vsebovalo najdb.

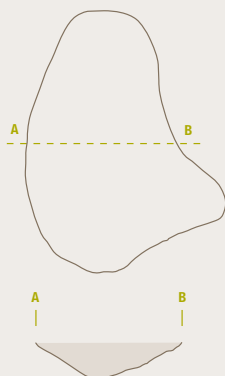
SE 26 – jama (M 1:20)

Plitka jama ovalne oblike s konkavnim dnom, velika 0,58 m x 0,58 m je bila odkrita v sek. VI, kv. 8. Vkopana je bila 0,15 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive ilovnate prsti je vsebovalo odlomek keramike (G55).

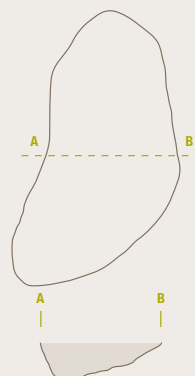
SE 28 – jama

Jama podolgovate ovalne oblike s konično oblikovanim dnom, velika 1,58 m x 1,02 m, je bila odkrita v sek. VII, kv. 8. Vkopana je bila 0,26 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo iz temno sive ilovnate prsti ni vsebovalo najdb.

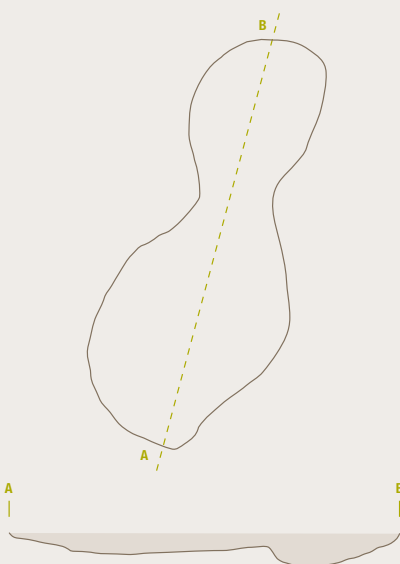
SE 30 – jama

Jama podolgovate ovalne oblike s koničnim dnom, velika 1,92 m x 1,10 m, je bila odkrita v sek. VI, kv. 8. Vkopana je bila 0,26 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive ilovnate prsti je vsebovalo drobce lepa.

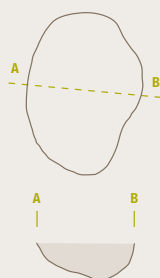
SE 32 – jama

Jama v obliki osmice z nepravilnim dnom in dvema poglobitvama, velika 2,70 m x 0,92 m, je bila odkrita v sek. VI, kv. 8. Vkopana je bila od 0,14 do 0,22 m globoko v peščno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive ilovnate prsti je vsebovalo delce oglja, lepa in odlomke keramike (G56, G57).

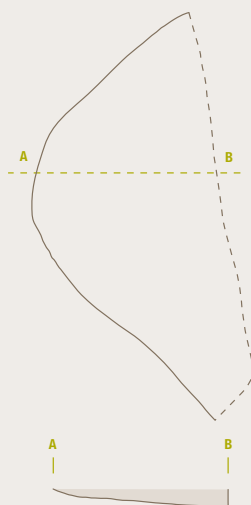
SE 34 – jama

Jama ovalne oblike, velika 1 m x 0,70 m, je bila odkrita v sek. VII, kv. 7. Vkopana je bila 0,24 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive ilovnate prsti je vsebovalo drobce oglja, lepa in odlomke keramike (G58).

SE 38 – jama

Jama polkrožne oblike, ki se je nadaljevala v vzhodni profil, velika 2,70 m x 1,13 m, je bila odkrita v sek. VII, kv. 5. Vkopana je bila 0,10 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive ilovnate prsti je vsebovalo drobce oglja, lepa in odlomke keramike (G59–63).

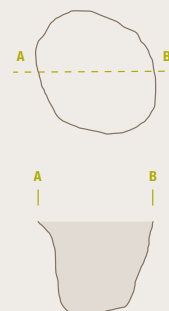
SE 40 – jama

Del jame okrogle oblike, ki se je širila v vzhodni profil, velika 0,30 m x 0,70 m, je bila odkrita v sek. VII, kv. 5. Vkopana je bila 0,20 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive ilovnate prsti je vsebovalo drobce lepa in oglja.

SE 56 – stojka (M 1:20)

Majhna jama okrogle oblike, velika 0,30 m x 0,30 m, je bila odkrita v sek. VIII, kv. 5. Vkopana je bila 0,26 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo je bilo iz temno sive ilovnate prsti z drobcami oglja.

SE 36 – stojka

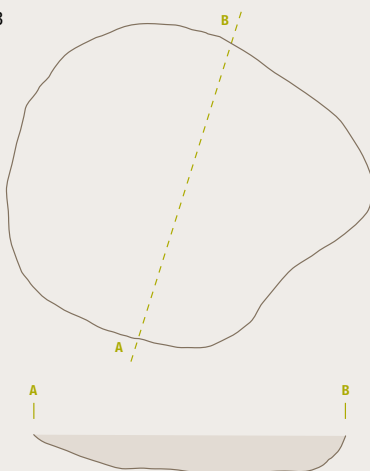
Jama okrogle oblike, velika 0,40 m x 0,40 m, je bila odkrita v sek. VII, kv. 6. Vkopana je bila 0,10 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive ilovnate prsti je vsebovalo drobce oglja in lepa.

Slovansko obdobje

SE 64 – zemljanka (sl. 14)

Jama podolgovate oblike z zaobljenimi vogali in ravnim dnom, velika 3 m x 2,20 m, je bila odkrita v sek. XI, kv. 5. Vkopana je bila 0,26 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive mastne ilovnate prsti je vsebovalo veliko oglja, 11 kosov lepa, živalskih kosti, 27 razbitih kamnitih oblic. Največ je bilo najdenih keramičnih odlomkov: 7 ustij različnih posod, 10 okrašenih ostenij različnih posod, dna 7 posod, 8 keramičnih fragmentov pražilnika ter 46 ostenij posod (G66–84). Vzorec oglja je bil odvzet iz zasipa jame SE 64, sek. XI, kv. 5.

Rezultat vzorca:

KIA 21399 ^{14}C BP 1319 $\pm$ 27

Cal. Age: AD 684

1 σ cal AD 663–692 (44,4 %); 701–712 (13,7 %); 751–761 (10,2 %)

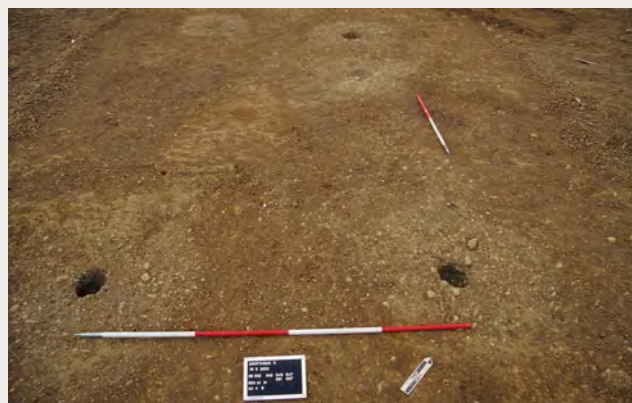
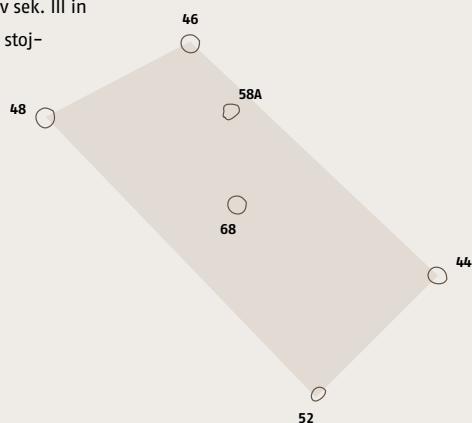
2 σ cal AD 658–724 (72,5 %); 741–771 (22,9 %)

Neopredeljene strukture

Hiša (M 1:100)

Pravokotni tloris hiše v sek. III in IV, kv. 4, 5 sestavljajo stojke SE 44, SE 46, SE 48, SE 52, SE 58a in SE 68.

Stojke

SE 44 – stojka

Majhna jama okrogle oblike, velika 0,26 m x 0,26 m, je bila odkrita v sek. III, kv. 2. Vkopana je bila 0,15 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo je bilo iz temno sive ilovnate prsti.

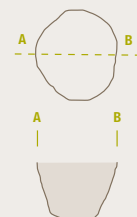
SE 46 – stojka

Majhna jama okrogle oblike, velika 0,36 m x 0,30 m, je bila odkrita v sek. III, kv. 1. Vkopana je bila 0,20 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo je bilo iz temno sive ilovnate prsti.

SE 52 – stojka (M 1:20)

Majhna jama okrogle oblike, velika 0,20 m x 0,20 m, je bila odkrita v sek. IV, kv. 1. Vkopana je bila 0,18 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive ilovnate prsti ni vsebovalo najdb.

SE 48 – stojka

Majhna jama okrogle oblike, velika 0,30 m x 0,30 m, je bila odkrita v sek. III, kv. 1. Vkopana je bila 0,10 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo iz temno sive ilovnate prsti ni vsebovalo najdb.

SE 58a – stojka (M 1:20)

Majhna jama okrogle oblike, velika 0,30 m x 0,30 m, je bila odkrita v sek. III, kv. 1. Vkopana je bila 0,09 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno rjave ilovnate prsti je vsebovalo drobce oglja.

SE 68 – stojka (M 1:20)

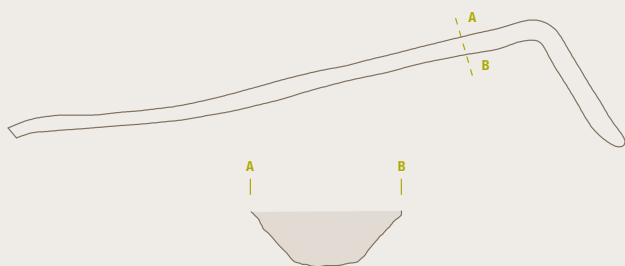
Majhna jama okrogle oblike, velika 0,24 m x 0,28 m, je bila odkrita v sek. III, kv. 1. Vkopana je bila 0,20 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive ilovnate prsti ni vsebovalo najdb.

Jarek

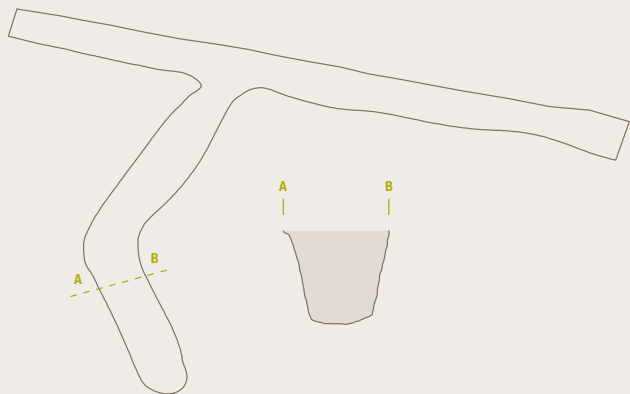
SE 54 – jarek

Podolgovat jarek v obliki črke L, dolg 37 m, dolžina kraka 10 m, širok pa 1,15 m, je bil odkrit v sek. III/IV, kv. 1–5. Vkopan je bil 1,50 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno rjave peščene prsti je vsebovalo drobce oglja in odlomke keramike (G64, G65).

SE 58 – jarek

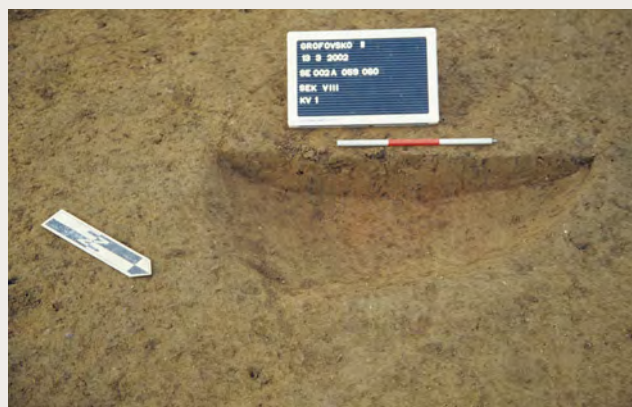
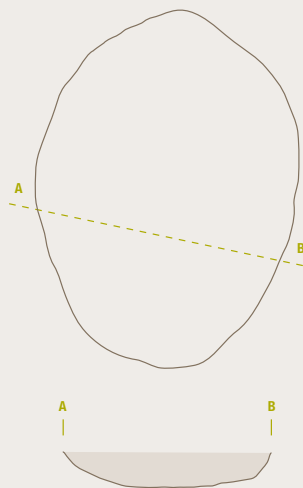
Podolgovat jarek, velik 10 m x 0,50 m, s cikcak krakom v sredini (velikosti 5,60 m x 0,50 m), je bil odkrit v sek. XI, kv. 1. Vkopan je bil 0,60 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno rjave prodnate zemlje ni vsebovalo najdb.

Kurišče

SE 60 – kurišče

Kurišče okrogle oblike, veliko 0,65 m x 0,65 m, je bilo odkrito v sek. XI, kv. 1. Vkopano je bilo 0,10 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo je bilo iz rdeče žgane prsti.

Jama

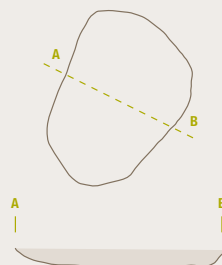
SE 62 – jama

Jama ovalne oblike, velika 1,10 m x 1 m, je bila odkrita v sek. XI, kv. 1. Vkopana je bila 0,20 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive ilovnate prsti je vsebovalo veliko oglja.

SE 66 – jama (M 1:20)

Jama okrogle oblike, velika 1,10 m x 1 m, je bila odkrita v sek. XI, kv. 1. Vkopana je bila 0,10 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Polnilo temno sive mastne ilovnate prsti je vsebovalo drobce oglja in lepa.

Lisa

SE 50 – lisa

Podolgovata lisa, velika 1,20 m x 0,39 m, je bila odkrita v sek. III, kv. 1. Vkopana je bila 0,05 m globoko v peščeno prodnato geološko osnovo. Lisa je bila iz sive ilovnate prsti.

Katalog gradiva

Gradivo hrani Pokrajinski muzej Murska Sobota.

Okrajšave

kv.	kvadrant	š.	širina
sek.	sektor	najš.	najširši/a
SE	stratigrafska enota	inv. št.	inventarna številka
pr.	premer		
u.	ustje		
d.	dno		
dl.	dolžina		
v.	višina		

1 SE 2, sek. II, kv. 4, inv. št. 3434

Železna sulična ost s kratkim listom
lečastega preseka, dl. 24,6 cm.

2 SE 2, strojni izkop, inv. št. 3423/2

Odlomek ustja sklede, sive barve,
pr. u. 25,7 cm, v. 3,1 cm.

3 SE 2, strojni izkop, inv. št. 3423/1

Odlomek ustja lonca, sive barve,
š. 18,1 cm, v. 2,2 cm.

4 SE 2, sek. XI, kv. 2, strojni izkop, inv. št. 3457

Odlomek ostenja lonca okrašenega z
valovnico, š. 4,3 cm, v. 3,5 cm.

5 SE 2, sek. II, kv. 2, inv. št. 3518

Železen predmet, š. 1,3 cm, v. 2,6 cm.

6 SE 4, sek. VI, kv. 1, inv. št. 3461

Odlomek ostenja posode, okrašene
s koleščkom, črno rjave barve, najš.
pr. 22,3 cm, v. 4,9 cm.

7 SE 4, sek. VI, kv. 1, inv. št. 3462

Odlomek dna posode z ostenjem rja-
ve barve, pr. d. 16,4 cm, v. 3,6 cm.

M1:2

1

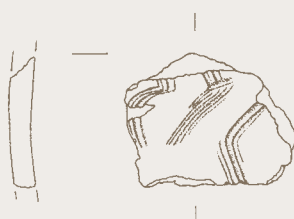
2

3

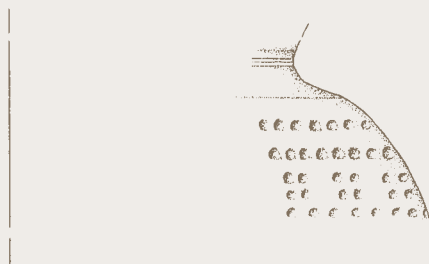
4

5

6

7

SE 2 1-5
SE 4 6, 7

8 SE 6, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3465

Odlomek ustja lonca, okrašenega z vodoravnima kanelurama sivo rjave barve, pr. u. 23,7 cm, v. 4,8 cm.

9 SE 6, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3466/4

Odlomek ustja lonca, sivo rjave barve, pr. u. 19,9 cm, v. 1,8 cm.

10 SE 6, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3466/6

Odlomek ustja lonca, temno rjave barve, pr. u. 11,7 cm, v. 2,6 cm.

11 SE 6, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3466/3

Odlomek izvihanega ustja lonca, sivo rjave barve, pr. u. 12,5 cm, v. 2,1 cm.

12 SE 6, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3466/5

Odlomek ustja lonca, oranžne barve, š. 4,3 cm, v. 1,9 cm.

13 SE 6, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3466/7

Odlomek ustja posode, sive barve, š. 2,8 cm, v. 2,1 cm.

14 SE 6, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3466/2

Odlomek ustja trinožnika, sive barve, pr. u. 21,9 cm, v. 3,5 cm.

15 SE 6, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3466/1

Odlomek ustja in del ostenja krožnika, sivo rjave barve, pr. u. 26 cm, v. 4,5 cm.

16 SE 6, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3467/4

Odlomek krožnika oranžne barve, pr. u. 32,1 cm, v. 1,9 cm.

17 SE 6, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3468/1

Odlomek ostenja posode, okrašene
z metličanjem, sive barve, š. 6,8 cm,
v. 6,7 cm.

18 SE 6, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3468/2

Odlomek ostenja posode, okrašene
z vodoravnimi žlebovi in s poševnim
metličanjem, sive barve, š. 4,7 cm,
v. 4,2 cm.

19 SE 6, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3467/2

Odlomek dna posode z ostenjem,
sive barve, pr. d. 9,5 cm, v. 5,4 cm.

20 SE 6, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3467/3

Odlomek dna posode z ostenjem,
sive barve, pr. d. 20,1 cm, v. 5,5 cm.

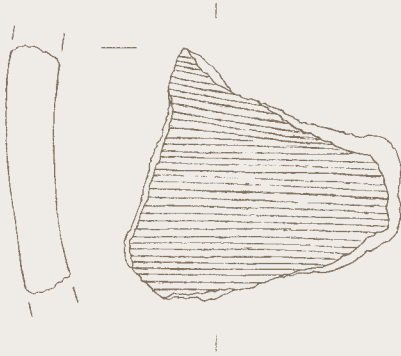
21 SE 8, sek. VII, kv. 5, inv. št. 3471

Odlomek ostenja posode, okrašene z
navpičnim metličanjem, svetlo rjave
barve, š. 12 cm, dl. 16 cm.

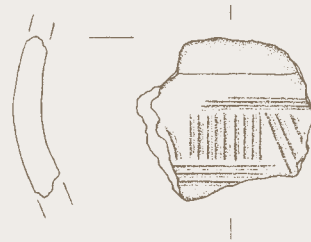
22 SE 10, sek. VI, kv. 6, inv. št. 3473

Odlomek ustja posode, sivo rjave
barve, š. 2,5 cm, dl. 2,5 cm.

17

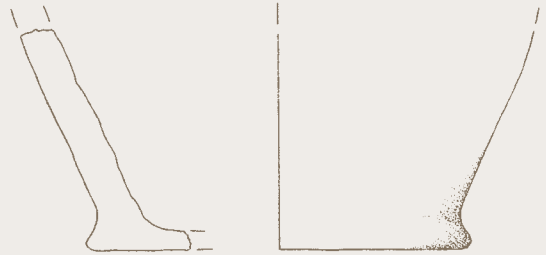
18

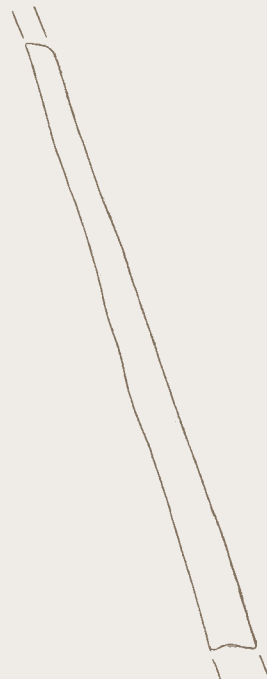
19

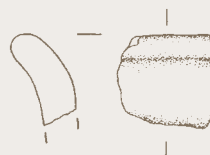
20

21

22

SE 6 17-20
SE 8 21
SE 10 22

**23 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,
inv. št. 3479/6**

Odlomek ustja lonca, okrašenega z vodoravnimi kanelurami, črne barve, pr. u. 31 cm, v. 5,5 cm.

**26 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,
inv. št. 3479/3**

Odlomek ustja lonca z okrasom vodoravnih kanelur, temno rjave barve, pr. u. 19,8 cm, v. 6,2 cm.

**27 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,
inv. št. 3479/1**

Odlomek ustja lonca z okrasom žlebov, sive barve, pr. u. 13,5 cm, v. 5,6 cm.

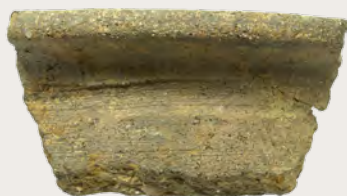
**24 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,
inv. št. 3479/2**

Odlomek ustja lonca z okrasom vodoravnih kanelur in navpičnih vrezov, črno rjave barve, pr. u. 23,5 cm, v. 7,0 cm.

**25 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,
inv. št. 3479/4**

Odlomek ustja lonca z okrasom žlebov, temno rjave barve, pr. u. 23,7 cm, v. 4,8 cm.

23

24

25

26

27

28 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3480/2

Odlomek izvihanega ustja lonca,
oker barve, pr. u. 23,5 cm, v. 4,2 cm.

29 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3480/1

Odlomek ustja lonca, okrašenega z
vodoravnimi kanelurami, sive barve,
pr. u. 19,4 cm, v. 5,5 cm.

30 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3480/5

Odlomek ustja sklede, oranžne bar-
ve, pr. u. 21,7 cm, v. 3,5 cm.

31 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3480/3

Odlomek ustja lonca, sive barve,
pr. u. 20 cm, v. 2,8 cm.

32 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3479/5

Odlomek ustja trinožnika, temno
sive barve, pr. u. 17,8 cm, v. 3,8 cm.

33 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3480/4

Odlomek ustja pokrova, rjave barve,
pr. u. 21,4 cm, v. 3,4 cm.

34 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3479/7

Odlomek ustja sklede, okrašene z
vodoravnimi kanelurami, oranžne
barve, pr. u. 8,1 cm, v. 2,6 cm.

35 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3479/8

Odlomek ustja vrča z vodoravno
kaneluro, sivo rjave barve,
pr. u. 8,0 cm, v. 1,6 cm.

28

29

30

31

32

33

34

35

36 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3481/1

Odlomek ustja vrča z ročajem, oranžne barve, pr. u. 11,4 cm, v. 8,7 cm.

41 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3480/11

Odlomek ustja posode, fina keramika svetlo rjave barve, š. 2,2 cm, dl. 2,4 cm.

42 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3480/6

Odlomek ustja krožnika, oranžno rjave barve, pr. u. 21,5 cm, v. 2,3 cm.

43 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3483/5

Odlomek trinožnika, sivo rjave barve, š. 12,1 cm, dl. 5,0 cm.

37 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3480/7

Odlomek izvihanega ustja posode, sivo rjave barve, pr. u. 13,7 cm, v. 1,7 cm.

38 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3480/8

Odlomek izvihanega ustja posode, fina keramika sive barve, pr. u. 11,9 cm, v. 2,5 cm.

44 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3477

Gumb pokrova z ostenjem, okrašen s koleščkom, temno sive barve, š. 7,0 cm, dl. 3,0 cm.

39 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

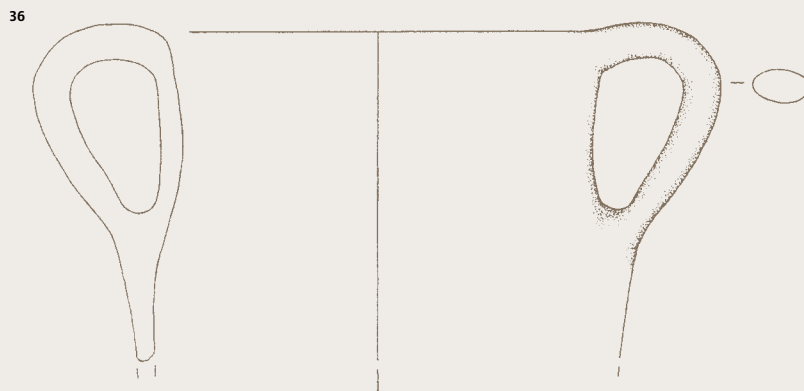
inv. št. 3480/9

Odlomek ustja posode, rjave barve, š. 2,5 cm, dl. 2,0 cm.

40 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3480/10

Odlomek ustja posode, oranžne barve, š. 3,1 cm, dl. 1,8 cm.

45 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3487/1-8

Odlomki žrnelj, sive barve,

š. 26,0 cm, dl. 10 cm.

46 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3485

Odlomek lepa, okrašenega z navpičnimi kanelurami, oranžne barve,

š. 7,5 cm, dl. 6,0 cm.

47 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3483/21

Odlomek ostenja posode, okrašene z metličanjem, oranžne barve,

š. 5,0 cm, dl. 4,0 cm.

48 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3481/3

Odlomek ročaja posode, sive barve,

š. 5,8 cm, dl. 2,4 cm.

49 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3481/2

Odlomek ročaja posode, oranžne barve, š. 4,0 cm, dl. 5,6 cm.

50 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

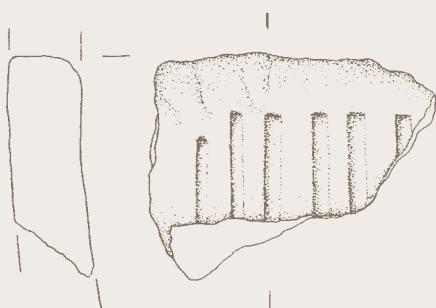
inv. št. 3482/1

Odlomek dna posode z ostenjem, črne barve, pr. d. 10,5 cm, dl. 4 cm.

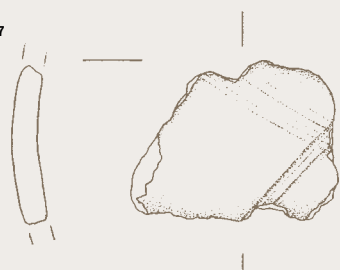
45

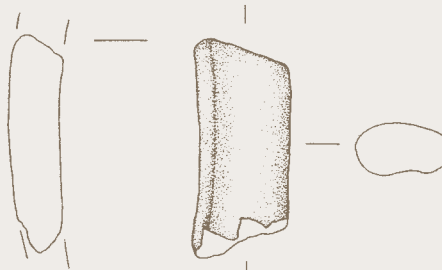
46

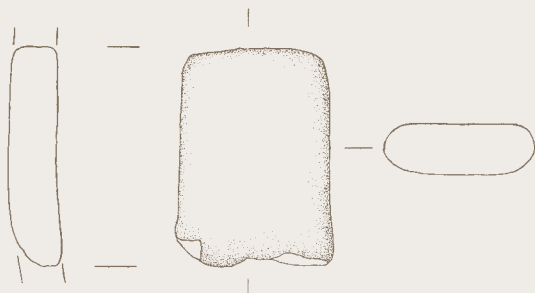
47

48

49

50

51 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3482/4

Odlomek dna posode, oranžne barve, pr. d. 10,1 cm, v. 3,0 cm.

52 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3482/3

Odlomek dna posode, črno sive barve, pr. d. 8,0 cm, v. 4,6 cm.

53 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3482/5

Odlomek dna posode, rjave barve, pr. d. 5,8 cm, v. 5,9 cm.

54 SE 16, sek. V/VI, kv. 6/7,

inv. št. 3482/2

Odlomek dna lonca z ostenjem, rjave barve, pr. d. 21,4 cm, v. 10,2 cm.

55 SE 26, sek. VI, kv. 8, inv. št. 3488

Odlomek ostenja posode, okrašene s koleščkom, sivo rjave barve, najš. pr. 10,5 cm, v. 5,1 cm.

56 SE 32, sek. VI, kv. 8, inv. št. 3489

Odlomek posode tere sigilate, oranžne barve, dl. 3,2 cm, š. 0,7 cm.

57 SE 32, sek. VI, kv. 8, inv. št. 3490

Odlomek dna lonca, sive barve, pr. d. 15,8 cm, dl. 2,9 cm.

58 SE 34, sek. VII, kv. 7, inv. št. 3493

Dno posode z ostenjem, oranžno rjave barve, pr. d. 13 cm, v. 7,9 cm.

M 1:2
M 1:3 54

51

52

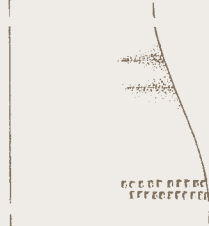
53

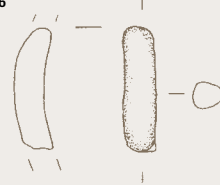
54

55

56

57

58

SE 16 51-54
SE 26 55
SE 32 56, 57
SE 34 58

59 SE 36, sek. VII, kv. 6,

inv. št. 3495/1

Odlomek pokrova, rjave barve, najš.
pr. 24,0 cm, v. 2,1 cm.

60 SE 36, sek. VII, kv. 6,

inv. št. 3495/2

Odlomek ustja trinožnika, sive barve,
š. 3,5 cm, dl. 4,5 cm.

61 SE 36, sek. VII, kv. 6,

inv. št. 3497/1

Odlomek ostenja, okrašenega z vo-
doravnim in s poševnim metlič-
njem, svetlo rjave barve, š. 5,0 cm,
dl. 6,0 cm.

62 SE 36, sek. VII, kv. 6,

inv. št. 3496/1

Odlomek dna posode, črno rjave
barve, š. 4,9 cm, dl. 4,2 cm.

63 SE 36, sek. VII, kv. 6,

inv. št. 3496/2

Odlomek dna posode, sivo rjave bar-
ve, š. 2,8 cm, dl. 2,4 cm.

64 SE 54, sek. III/IV, kv. 1-5; sek. III,

kv. 4 – presek, inv. št. 356

Odlomek ustja posode, sive barve,
š. 3,5 cm, dl. 3,8 cm.

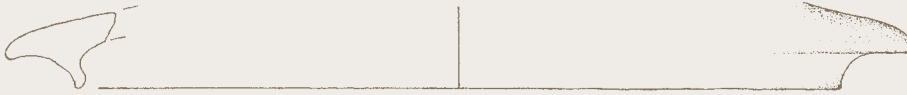

65 SE 54, sek. IV, kv. 1-5; sek. III,

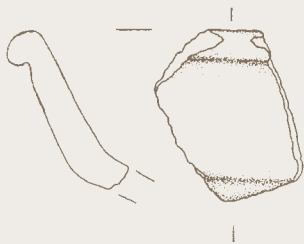
kv. 4, inv. št. 353

Odlomek dna lonca z ostenjem, sive
barve, pr. d. 13,9 cm, v. 11,4 cm.

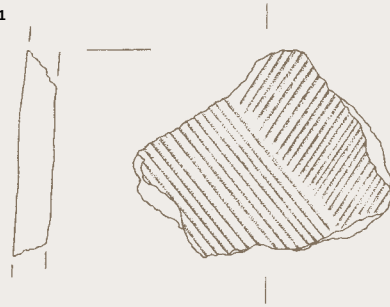
59

60

61

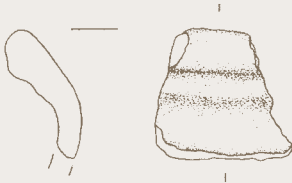
62

63

64

65

SE 38 59-63
SE 54 64, 65

**66 SE 64, sek. XI, kv. 5,
inv. št. 3509/3**

Odlomek izvihanega ustja lonca,
okrašenega z valovnico, črne barve,
pr. u. 17,5 cm, v. 7,2 cm.

**69 SE 64, sek. XI, kv. 5,
inv. št. 3509/1**

Odlomek izvihanega ustja lonca,
okrašenega z valovnico in vodoravnimi
linijami, temno rjave barve,
pr. u. 25,5 cm, v. 15,2 cm.

**70 SE 64, sek. XI, kv. 5,
inv. št. 3509/4**

Odlomek nekoliko izvihanega ustja
lonca, okrašenega z nesimetrično
razporejenimi nizi odtisnjenih štirih
ali več navpičnih kanelur, rjave bar-
ve, pr. u. 11,6 cm, v. 4,8 cm.

**67 SE 64, sek. XI, kv. 5,
inv. št. 3509/2**

Odlomek izvihanega ustja lonca,
okrašenega z valovnicami in vodo-
ravnimi linijami, temno rjave barve,
pr. u. 16,2 cm, v. 9,6 cm.

**68 SE 64, sek. XI, kv. 5,
inv. št. 3509/6**

Odlomek nekoliko izvihanega ustja
lonca, okrašenega z valovnicami in
vodoravnimi linijami, temno rjave
barve, š. 3,0 cm, v. 5,5 cm.

**71 SE 64, sek. XI, kv. 5,
inv. št. 3509/5**

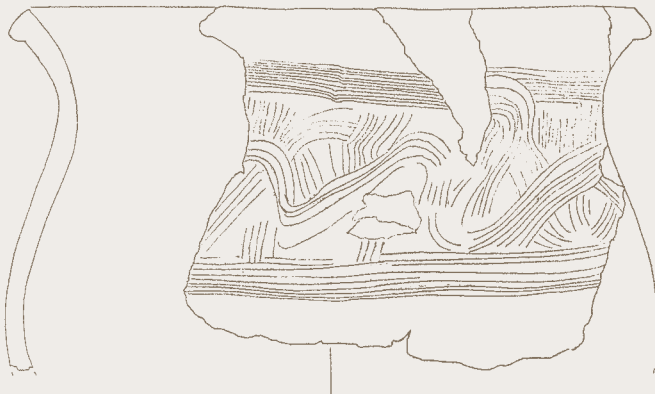
Odlomek izvihanega ustja lonca,
okrašenega z valovnico, temno rjave
barve, pr. u. 16,8 cm, v. 3,0 cm.

66

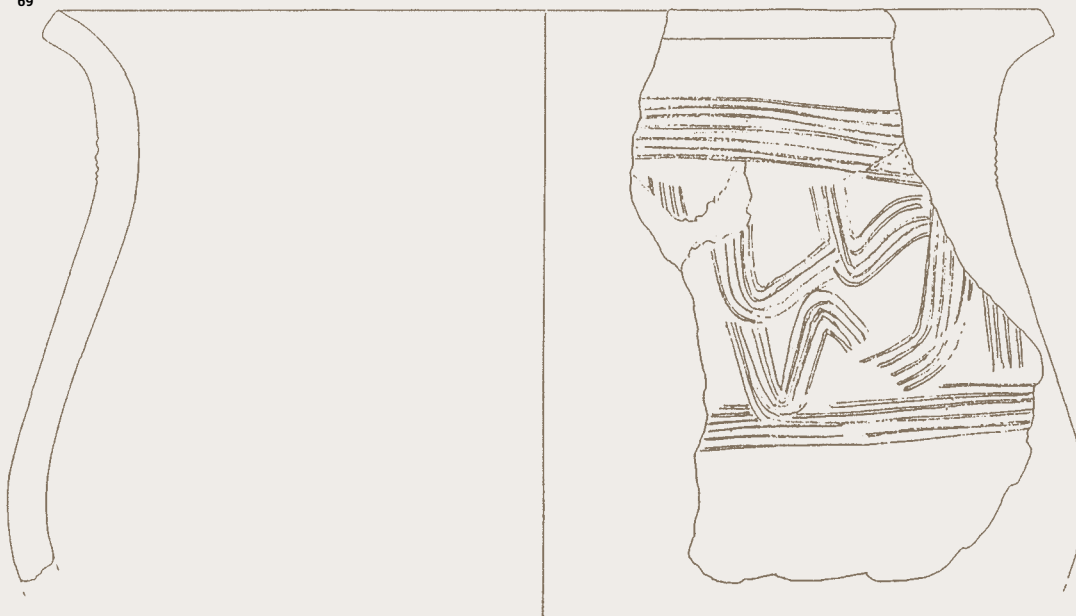
67

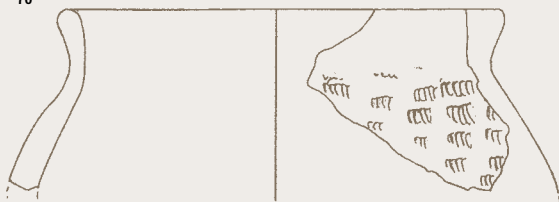
68

69

70

71

72 SE 64, sek. XI, kv. 5,

inv. št. 3510/1

Odlomek ustja lonca, rjave barve,
pr. u. 27,3 cm, v. 5,6 cm.

73 SE 64, sek. XI, kv. 5,

inv. št. 3512/7

Odlomek ostenja posode, okrašene
z vodoravnimi linijami, svetlo rjave
barve, š. 3,8 cm, v. 2,5 cm.

74 SE 64, sek. XI, kv. 5,

inv. št. 3512/6

Odlomek ostenja posode, okrašene z
valovnico, temno rjave barve,
š. 3,8 cm, dl. 3,2 cm.

75 SE 64, sek. XI, kv. 5,

inv. št. 3512/9

Odlomek ostenja posode, okrašene z
valovnicami, svetlo rjave barve,
š. 3,4 cm, v. 3,5 cm.

76 SE 64, sek. XI, kv. 5,

inv. št. 3512/8

Odlomek ostenja posode, okrašene z
nizom štirih vtisnjenih kanelur, te-
mno rjave barve, š. 4,6 cm, v. 2,7 cm.

77 SE 64, sek. XI, kv. 5,

inv. št. 3512/1

Odlomek ostenja posode, okrašene z
valovnicami, rdeče rjave barve,
š. 7,0 cm, dl. 8,0 cm.

78 SE 64, sek. XI, kv. 5,

inv. št. 3512/2

Odlomek ostenja posode, okrašene z
navpičnimi črtami, rjave barve,
š. 8,5 cm, dl. 6,8 cm.

79 SE 64, sek. XI, kv. 5,

inv. št. 3512/3

Odlomek dna pražilnika z izstopajo-
čim rebrom, rjave barve, š. 6,5 cm,
dl. 6,0 cm.

80 SE 64, sek. XI, kv. 5,

inv. št. 3510/3

Odlomek pražilnika, rdeče rjave bar-
ve, š. 7,8 cm, v. 6,0 cm.

81 SE 64, sek. XI, kv. 5,

inv. št. 3511/4

Odlomek dna lonca, groba keramika
temno rjave barve, pr. d. 7,2 cm, v.
6 cm.

82 SE 64, sek. XI, kv. 5,

inv. št. 3511/2

Odlomek dna posode, groba kerami-
ka rjave barve, pr. d. 6,8 cm,
v. 4,5 cm.

83 SE 64, sek. XI, kv. 5,

inv. št. 3511/3

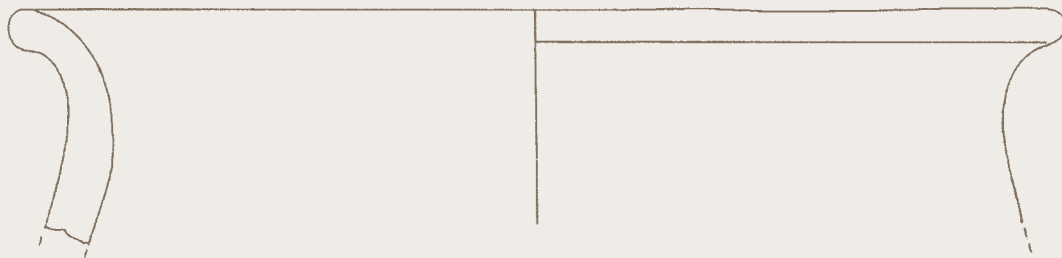
Odlomek dna lonca, groba kerami-
ka temno rjave barve, pr. d. 14,3 cm,
v. 2,5 cm.

84 SE 64, sek. XI, kv. 5,

inv. št. 3511/1

Odlomek dna lonca, groba keramika
rjave barve, pr. d. 7 cm, v. 1,2 cm.

72

73

74

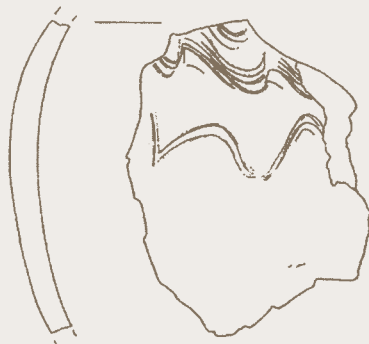
75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

Radiocarbon ^{14}C dating of an object from the Grofovsko 2 site

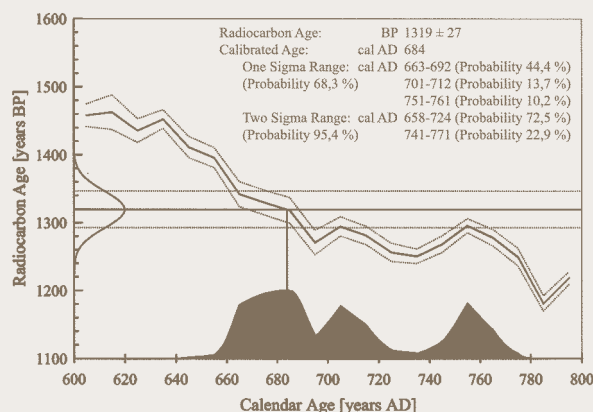
Matthias Hüls

The samples were checked under a microscope and an appropriate amount of charcoal was selected for dating. The selected material was then extracted with 1 % HCl, 1 % NaOH at 60°C and again 1 % HCl (alkali residue). The combustion to CO_2 was performed in a closed quartz tube together with CuO and silver wool at 900 °C. The sample CO_2 was reduced at 600 °C with H_2 over approx. 2 mg of Fe powder as a catalyst, and the resulting carbon/iron mixture was pressed into a pellet in the target holder. The ^{14}C concentration of the samples was measured by comparing the simultaneously collected ^{14}C , ^{13}C , and ^{12}C beams of each sample with those of Oxalic Acid standard CO_2 and coal background material. Conventional ^{14}C ages were calculated according to Stuiver and Polach (1977) with a $\delta^{13}\text{C}$ correction for isotopic fractionation based on the $^{13}\text{C}/^{12}\text{C}$ ratio measured by our AMS-system simultaneously with the $^{14}\text{C}/^{12}\text{C}$ ratio (note: This $\delta^{13}\text{C}$ includes the effects of fractionation during graphitization and in the AMS-system and therefore cannot be compared with $\delta^{13}\text{C}$ values obtained per mass spectrometer on CO_2). For the determination of our measuring uncertainty (standard deviation δ) we observed both the counting statistics of the ^{14}C measurement and the variability of the interval results that, together, make up one measurement. The larger of the two is adopted as a measuring uncertainty. To this we added the uncertainty connected with the subtraction of our "blank". The quoted 1σ uncertainty is thus our best estimate for the full measurement and not just based on counting statistics. "Calibrated" or calendar ages were calculated using "CALIB rev 4.3" (Data set 2, 1998 decadal atmospheric data, Stuiver *et al.* 1998).

All samples gave more than the 1 mg of carbon recommended for a precise measurement and produced sufficient ion beam; $\delta^{13}\text{C}$ values are in the normal range and insofar the results are reliable. Vzorec oglja je bil odvzet iz zasipa slovanske jame SE 64, sek. 8, kv. 5.

Rezultat vzorca		
KIA 21399 ^{14}C	BP	1319 $\pm$ 27
	Cal. Age: AD	684
1 Σ	cal AD	663–692 (44,4 %)
		701–712 (13,7 %)
		751–761 (10,2 %)
2 Σ	cal AD	658–724 (72,5 %)
		741–771 (22,9 %)

14 Radiokarbonska datacija ^{14}C iz objekta SE 64.

Fraction	Corrected pMC†	Conventional Age	$\delta^{13}\text{C}(\text{‰})\ddagger$
charcoal, alkali residue, 5,2 mg C	84,86 $\pm$ 0,28	1320 $\pm$ 25 BP	-25,48 $\pm$ 0,16

References for calibration:

The calibrated age is according to "CALIB rev 4.3" (Data set 2), Stuiver *et al.*, Radiocarbon 40, 1041–1083, 1998

"Corrected pMC" indicates the percent of modern (1950) carbon corrected for fractionation using the ^{13}C measurement. "> AD 1950*" denotes the influence of bomb ^{14}C .

**Please note that the $\delta^{13}\text{C}$ includes the fractionation occurring in the sample preparation as well as in the AMS measurement and therefore cannot be compared to a mass-spectrometer measurement.

Arheobotanični pregled najdišča

Mitja Kaligarič, Igor Paušič

Uvod

Pregledali in prešteli smo semena, plodove in druge razpoznavne dele rastlin, po katerih smo lahko določili vrsto ali rod. Makroostankov in lesa nismo določali. Prevladujejo semena plevelov in ruderalnih rastlin. Precej je tudi trav, redka so semena travniških ali gozdnih vrst. V več vzorcih so tudi semena/plodovi vinske trte. Verjetno so manjša ali manj značilna semena ostala nesortirana, seveda pa je možno, da niso bila prisotna v vzorcih. Ker gre za človekova bivališča, je seveda logično, da najdena semena izvirajo iz bližine bivališč, ki so bila bodisi ogolela ruderalizirana rastišča ali pa tudi kmetijske kulture, čeprav semen samih kultur (razen semena ajde, prosa in vinske trte) nismo našli v vzorcih. Morda je za koga sporna prisotnost ajde, vendar Castel-

letti *et al.* (2001) navajajo, da se je ajda v severni Italiji pojavljala že v neolitiku, čeprav večina avtorjev opisuje ostanke od zgodnjega srednjega veka naprej.

Metode

Semena smo določali po različnih literarnih virih, od domačih po Bakanu (2006) in Martinčiču *et al.* (1999). Uporabljali smo tudi najnovejši atlas semen Srednje Evrope (Bojnanski/Fargaso-va 2007). Veliko koristnih podatkov je v delu Zohary/Hopf (2000). Metodološko nam je pomagal članek Ernst/Jacomet (2006) o posušeni rastlinskih ostankih v starih zgradbah. Pomagali smo si tudi z zbirko M. Culiberg na ZRC SAZU. Za to in za njeno pomoč se iskreno zahvaljujemo. Uporabili smo tudi nekaj internetnih virov¹.

Nomenklatura imen: Mala flora Slovenije (Marinčič *et al.* 1999).

V tabeli so predstavljeni podatki o vzorčenju in določeni taksoni rastlin v vzorcih, katerim je v oklepaju pripisano tudi število semen.

Diskusija

Po pregledu semen, plodov in njihovih ostankov smo določili 30 različnih rodov, v katere so uvrščene predvsem travniške vrste, vrste mokrišč in vrste kulturnih rastlin.

Vzorci oz. taksoni, ki smo jih določili, kažejo na prehodno kmetijsko krajino. Od posevkov, kulturnih rastlin, smo potrdili prisotnost vrst *Vitis vinifera*, *Panicum miliaceum* in *Brassica sp.* Te tri vrste nam povedo, da je šlo za elemente kulturne krajine. Potrdili smo prisotnost plevelov, kakršni so *Anagalis arvensis*, *Agrostema githago*, *Setaria viridis*, *Papaver sp.*, *Aphanes arvensis* itd., od katerih sta zaradi spremenjene tehnologije kmetijstva redki dve vrsti: *Aphanes arvensis* in *Agrostema githago*. Dobro zastopane se travniške vrste *Ranunculus sp.*, *Veronica hederifolia*, *Scleranthus annuus*, *Agrostis tenuis*, *Sinapis sp.* Da pa ni šlo le za mozaik njiv in travniških površin, nam dokazujejo vrste, ki preferirajo vlažna rastišča (močvirne travnike, poplav-

1 <http://asis.scri.ac.uk/>, <http://predmet.arh.uni-lj.si>, www.fmn.helsinki.fi/english/botany/afe/, www.dees.dri.edu/Facilities/archaeobotany.htm, www.statsoft.com.

15 Rezultati vzorčenja

SE 3/4	<i>Equisetum sp.</i> (3), <i>Polygonum persicaria</i> (3), <i>Chenopodium album</i> (168)
SE 5/6	<i>Equisetum sp.</i> (2), <i>Polygonum hydropiper</i> (2), <i>Polygonum persicaria</i> (5), <i>Settaria pumila</i> (6), <i>Chenopodium album</i> (89)
SE 7/8	<i>Polygonum persicaria</i> (11), <i>Agrostis sp.</i> (1), <i>Chenopodium album</i> (104)
SE 11/12	<i>Chenopodium album</i> (48), <i>Polygonum persicaria</i> (5), <i>Settaria viridis</i> (1)
SE 13/14	<i>Chenopodium album</i> (9), <i>Polygonum persicaria</i> (3), ostanki semen
SE 15/16	<i>Chenopodium album</i> (26), <i>Settaria pumila</i> (1), <i>Polygonum persicaria</i> (1), <i>Anagalis arvensis</i> (1)
SE 17/18	<i>Equisetum sp.</i> (2), seme nedoločeno (4), <i>Settaria pumila</i> (2), <i>Chenopodium album</i> (51), <i>Chenopodium polyspermum</i> (23), <i>Sambucus sp.</i> (31)
SE 21/22	<i>Polygonum persicaria</i> (13), <i>Chenopodium album</i> (58), <i>Chenopodium polyspermum</i> (18), <i>Agrostis tenuis</i> (5), <i>Settaria pumila</i> (1)
SE 23/24	<i>Polygonum aviculare</i> (1), <i>Polygonum persicaria</i> (1), <i>Chenopodium album</i> (7), seme nedoločeno (1)
SE 25/26	<i>Chenopodium album</i> (24), <i>Agrostis sp.</i> (3), <i>Settaria pumila</i> (2), <i>Polygonum persicaria</i> (1)
SE 27/28	<i>Aphanes arvensis</i> (1), <i>Polygonum persicaria</i> (16), <i>Agrostis tenuis</i> (2), <i>Settaria pumila</i> (3), <i>Chenopodium album</i> (70)
SE 29/30	<i>Vitis vinifera</i> (1), <i>Polygonum persicaria</i> (6), seme nedoločeno (4), <i>Chenopodium album</i> (73), <i>Amaranthus lividus</i> (1)
SE 33/34	<i>Settaria pumila</i> (2), <i>Polygonum persicaria</i> (13), <i>Polygonum hydropiper</i> (2), <i>Fallopia convolvulus</i> (1), <i>Chenopodium album</i> (72), <i>Chenopodium polyspermum</i> (5)
SE 35/36	<i>Chenopodium album</i> (16), <i>Polygonum persicaria</i> (2), ostanki semen
SE 37/38	<i>Chenopodium album</i> (86), <i>Chenopodium polyspermum</i> (5), <i>Polygonum persicaria</i> (1)
SE 39/40	<i>Chenopodium album</i> (28), <i>Polygonum lapathifolium</i> (1), <i>Polygonum persicaria</i> (4)
SE 43/44	<i>Chenopodium album</i> (4), <i>Chenopodium polyspermum</i> (1), <i>Apiaceae</i> (1)
SE 45/46	<i>Equisetum</i> (11), <i>Polygonum persicaria</i> (2), <i>Settaria pumila</i> (1), <i>Chenopodium album</i> (4)
SE 51/52	<i>Polygonum hydropiper</i> (2), <i>Polygonum lapathifolium</i> (1), <i>Polygonum persicaria</i> (1), <i>Luzula sp.</i> (6), <i>Chenopodium album</i> (11), ostanki semen
SE 55/56	<i>Papaver sp.</i> (1), <i>Chenopodium polyspermum</i> (1), <i>Polygonum persicaria</i> (1)
SE 57/58	<i>Settaria pumila</i> (2), <i>Settaria viridis</i> (1), <i>Capsella bursa-pastoris</i> (2), <i>Polygonum sp.</i> (1), <i>Chenopodium album</i> (17)
SE 59/60	<i>Settaria pumila</i> (10), <i>Polygonum persicaria</i> (2), <i>Chenopodium album</i> (2), <i>Chenopodium polyspermum</i> (2)
SE 61/62	<i>Polygonum persicaria</i> (15), <i>Chenopodium polyspermum</i> (4), <i>Settaria pumila</i> (2), <i>Luzula sp.</i> (1)
SE 63/64	<i>Vitis vinifera</i> (1), <i>Equisetum sp.</i> (2), <i>Polygonum persicaria</i> (33), <i>Settaria pumila</i> (63), <i>Chenopodium album</i> (56), <i>Chenopodium polyspermum</i> (46)
SE 65/66	<i>Setaria pumila</i> (3), <i>Polygonum persicaria</i> (1), <i>Amaranthus sp.</i> (1)

ne loge ter bregove rek in potokov). Dobro zastopana je družina *Polygonaceae*, katere taksoni oz. rodovi preferirajo vlažne, obvodne habitate. Na vlažnih območjih uspevajo različne vrste iz rodu *Polygonum*, *Fallopia*, *Luzula*, *Fumaria* (tudi gozdna vrsta), *Stellaria* sp., *Silene* in rod *Equisetum*. Rod *Sambucus* se pojavlja v gozdovih, gozdnih robovih in mejicah. Nekaterih danes zelo pogostih neofitov (*Erigeron*, *Solidago*) pa v vzorcih nismo zasledili. Po pregledu rastlinskih ostankov smo torej dokazali prisotnost predvsem arheofitov ter ostalih travniških in drugih vrst kmetijske krajine. Manjkajo neofiti, vrste, ki so naselile obravnavano območje s pomočjo človeka šele kasneje in zato v vzorcih niso zastopane.

Lahko sklepamo, da je sestava vrst po njihovem ekološkem spektru izredno pestra, saj nakazujejo zelo različne habitate, ki so gradili takratno pokrajino. Ker gre za nižino, je gotovo, da so bila mokrišča povsod, kjer so naravne danosti to omogočala, tudi v bližini človekovih bivališč, prav tako pa nam plevelne vrste nakazujejo kmetijsko rabo tal, ne glede na to, da ostankov kulturnih rastlin ni veliko. Travniške rastline pa nam nakazujejo odprte površine, ki jih je človek izkrčil (naravna potencialna vegetacija je gozdnata) sebi v prid, bodisi zaradi lastne varnosti, najverjetneje pa predvsem zaradi gojenja domačih živali.

Najdišče Grofovsko 2 zaznamujejo predvsem skromni naselbinski ostanki antične poselitve, ki je strnjena na južnem delu izkopišča. Osrednji del poselitve predstavlja plitvo v prodnato geološko osnovo vkopana preprosta hiša SE 6 pravokotnega tlorisa (velika 2,60 m x 2,10 m) z zaobljenimi vogali. Stojke, ki so vkopane na zunanji strani zahodne SE 14, SE 20 in vzhodne stene SE 12, so ostanki nosilnih in podpornih stebrov dvokapne strešne konstrukcije na objektu, ki kaže na staroselsko keltsko tradicijo gradnje hiš. Plitvo polnilo je vsebovalo drobce oglja, lepa in odlomke antične keramike (G8–20). Vzhodno od hiše smo odkrili manjše kurišče SE 8, okrog katerega je bilo vkopanih več jam. Največja in materialno najbogatejša odpadna jama SE 16 je bila vkopana v peščeno prodnato geološko plast severno od bivanjskega objekta (hiše) SE 6. Polnilo globoke in okrogle odpadne jame je bilo zapolnjeno z veliko količino odlomkov keramičnih posod in deli žrmelj ter lepa (G26–54). Hišo lahko opredelimo kot manjšo rimskodobno kmetijo s pripadajočim kuriščem SE 8 in osrednjo odpadno jamo SE 16.

Med fragmentarno ohranjeno keramiko prevladujejo lončenina, trinožniki in pokrovi, ki po načinu izdelave in okraševanju domače izdelave sodi okvirno v čas 1. in 2. stoletja. Številne analogije zanje najdemo v gradivu iz gomilnih grobišč in naselbin v Prekmurju in na raznih drugih najdiščih v Sloveniji.

Majhna antična kmetija na Grofovskem 2 sodi v sklop goste in razpršene antične poselitve prostora južno od Murske Sobotice v smeri Kroga in Rakičana v času med 1. in 3. stoletjem.

Slovansko poselitev predstavlja zemljanka SE 64 podolgovate ovalne oblike (velika 3 m x 2,20 m; 6,6 m). Po Šalkovskem sodi v tip 3, to so ovalne zemljanke in zemljanke nepravilnih oblik, ki so značilne za najstarejšo zgodneslovansko naselitveno fazo v času od druge polovice 6. stol. in v 7. stol. na področju Poljske, Slovaške in v Nemčiji. V 7. in 8. stoletju se ta oblika bivališča razširi še na druga območja.

V polnilu zemljanke so bili ob fragmentih lončenine najdeni odlomki pražilnika (G80). To je nizka posoda večjih dimenzij, ki ima pravokotno obliko in zaobljene vogale, višina roba znaša od 5 do 10 cm. Pogosto so najdeni v gospodarskih in bivalnih objektih pri vzhodnih Slovanih med 6. in 9./10. stol. Glede na obliko in velikost so jih uporabljali za sušenje poljskih pridelkov (žitaric, semen) za poznejše trajnejše skladiščenje in za peko.

Lončenina je okrašena z valovnico, ki je izvedena v kombinaciji z vodoravnimi linijami (G67–69). Znan je tudi okras navpičnih vtisnjenih črtic – žlebičev na steni posode (G70).

Keramično gradivo iz Grofovskega 2 lahko na osnovi sorodnih oblik in okraševanja posodja s prekmurskih najdišč (Nova tabla, Kotare-Baza, Pod Kotom-cesta, Grofovsko) in najdišč iz tujine ter rezultatov ¹⁴C (sl. 14) okvirno postavimo v čas konca 7. in v 8. stoletje.

Hiše, ki jo sestavljajo skupina stojk SE 44, SE 46, SE 48, SE 52, SE 54, SE 58a, SE 68, jarka SE 54, SE 58 in nekaj jam SE 62, SE 66 ter kurišče SE 60 z zahodnega in severnega dela izkopišča, zaradi pomanjkanja materialnih dokazov ni mogoče natančno kronološko opredeliti.

- BAKAN, B. 2006, *Slikovni pregled višjih rastlin Prekmurj: prispevek k poznavanju flore Prekmurja*. – Lendava.
- BLAMEY, M. in C. GREY WILSON 1989, *The illustrated flora of Britain and Northern Europe*. – London.
- BOJŃANSKÝ, V. in A. FARAGASOVÁ 2007, *Atlas of Seeds and Fruits of Central and East-European Flora. The Carpathian Mountains Region*. – Dodrecht.
- BRUKNER, O. 1981, *Rimska keramika u jugoslavenskom delu provincije Dolnje Panonije*. – Dissertationes et monographiae 24, Beograd.
- BUDINSKÝ KRIČKA, V. 1990, Novije materialy dl a izučeniya drevneslavianskoj keramiki na poselenijach Vostočnoj Slovakii. – *Slovenská archeológia* 38/1, Bratislava, 89–146.
- CASTELLETTI, L., E. CASTIGLIONI in M. ROTTOLI 2001, L'agricoltura dell'Italia settentrionale dal Neolitico al Medioevo. – V: O. Failla in G. Forni (ur.), *Le piante coltivate e la loro storia. Dalle origini al transgenico in Lombardia nel centenario della riscoperta della genetica di Mendel*, Milano, 33–84.
- CIGLENEČKI, S. in M. STRMČNIK GULIČ 2002, Sledovi zgodnje slovanske poselitve južno od Maribora. – V: M. Guštin (ur.), *Zgodnji Slovani*. Ljubljana, 67–75.
- DJURIĆ, B. 1999, *Zbirna cesta Murska Sobota. Poročilo o rezultatih ekstenzivnega arheološkega pregleda*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- ERDÉLYI, I. in E. SZIMONOVÁ 1987, Ausgrabungen in der Gemarkung von Vásárosnamény–Gergelyugornya. – *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 39/3–4, Budapest, 287–312.
- ERNST, M. in S. JACOMET 2006, The value of the archaeobotanical analysis of desiccated plant remains from old buildings: methodological aspects and interpretation of crop weed assemblages. – *Vegetation History and Archeobotany* 15.1, 45–56.
- FUSEK, G. 1991, Včasnoslovanské sídlisko v Nitre na Mikovom dvore. – *Slovenská archeológia* 39/1–2, Bratislava, 289–330.
- . 1994, *Slovensko vo včasnoslovanskem obdobju*. – Archaeologica Slovaca Monographiae Studia 3, Nitra.
- . 2002, Včasnoslovanské nálezy z Nitry–Šindolky/Slovensko. – V: M. Guštin (ur.), *Zgodnji Slovani*. Ljubljana, 184–188.
- GUŠTIN, M. 2003, Nova tabla pri Murski Soboti. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 199–200.
- . 2004, Steklene posode z Nove table pri Murski Soboti. – V: I. Lazar (ur.), *Drobci antičnega stekla. Annales Mediterranea*, 71–78.
- GUŠTIN, M. in G. TIEFENGABER 2001, Prazgodovinske najdbe z avtocestnega odseka Murska Sobota–Nova Tabla. – *Arheološki vestnik* 52, 107–116.
- . 2002, Oblike in kronologija zgodnj srednjeveške lončenine na Novi tabli pri Murski Soboti. – V: M. Guštin (ur.), *Zgodnji Slovani*, Ljubljana, 46–62.
- . 2003, Grobišče iz starejše železne dobe. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 55–59.
- HEYMANS, H. 2008, Früh Römerzeitliche Gruben auf dem Frauenberg bei Leibnitz. – *Schild von Steier* 21, 143–193.
- HINKER, C. 2006, Flavia Solva vor der Stadtrechtsverleihung. Befunde und Funde aus insula XL. – *Schild von Steier Beiheft* 3. – Graz.
- HORVÁTH, L. 1987, Késővaskori ház- és településtípusok Dél-Zalában (Späteisenzeitliche Haus- und Siedlungstypen auf dem südlichen Teil des Komitates Zala). – *Zalai Múzeum* 1, Zalaegerszeg, 59–80.
- HORVAT ŠAVAL, I. 1978a, Antično naselje v Ivancih. – *Arheološki vestnik* 29, 290–299.
- . 1978b, Poročilo o izkopavanju antičnih gomil v okolici Gančan. – *Časopis za zgodovino in narodopisje* 49/1, 4–15.
- . 1987, Zaščitno izkopavanje gomil v Čikečki vasi. – *Časopis za zgodovino in narodopisje* 23/2, 307–318.
- ISTENIČ, J. 1999, *Poetovio, zahodna grobišča. Grobne celote iz Deželnega muzeja Joanneuma v Gradcu I*. – Katalogi in monografije 32, Ljubljana.
- . 2000, *Poetovio, zahodna grobišča. Grobne celote iz Deželnega muzeja Joanneuma v Gradcu II*. – Katalogi in monografije 32, Ljubljana.
- KERMAN, B. 2002, *Neznano Prekmurje. Zapis preteklosti krajine iz zraka*. – Murska Sobota.
- . 2003a, Poznosrednjeveške seki-re iz Prekmurja. – *Zbornik soboškega muzeja* 7, 7–14.
- . 2003b, Kotare pri Murski Soboti. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 160–162.
- . 2003c, Pod Kotom–sever. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 213–215.
- . 2003d, Grofovsko 2. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 146–147.
- . 2005, Staroslovanska jama z najdišča Grofovsko 2 pri Murski Soboti. – *Zbornik soboškega muzeja* 8, 117–135.
- . 2008, Rakičanska Muzge – nova rimska vila v Prekmurju. – *Arheološki vestnik* 59, 279–290.
- . 2011, *Kotare–Krog pri Murski Soboti*. – AAS 21, Ljubljana.
- KOS, P. 1988, *Die Fundmünzen der römischen Zeit in Slowenien, Teil 2*. – Kommission für Geschichte des Altertums der Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Mainz.
- KREKOVIČ, E. 1998, *Römische Keramik aus Gerulata*. – *Studia archaeologica et mediaevalia* 4, Bratislava.
- KRAJŠEK, J. in P. STERGAR 2008, Keramika s svetiščnega območja v Podkrajju pri Hrastniku. – *Arheološki vestnik* 59, 245–277.
- LAZAR, I. 2006, *Ilovica pri Vranskem*. – AAS 1, Ljubljana.
- MACHÁČEK, J. 2001, K absolutní a relativní chronologii keramiky středodunajské kulturní tradice na jižní Moravě. – *Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity, Řada archelogicko–klasická* M 5 (2000), Brno, 25–55.

- MARINČIČ, A. et al. 1999, *Mala flora Slovenije. Ključ za določanje praprotnic in semen.* – Ljubljana.
- MIKL, I. 1958–59, Poročilo o sondiranju v Dolgi vasi pri Lendavi. – *Arheološki vestnik* 9–10, 173–184.
- NATEK, K. 1991, Naravne geografske značilnosti Prekmurja. – V: I. Šavel, *Arheološka topografija Slovenije; topografsko področje XX (Prekmurje)*, Ljubljana, 9–11.
- NOVŠAK, M. 2002, Zgodnjesrednjeveške najdbe z najdišča Grofovsko pri Murski Soboti. – V: M. Guštin (ur.), *Zgodnji Slovani*, Ljubljana, 27–32.
- . 2003, Grofovsko pri Murski Soboti. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 144–145.
- PAHIČ, S. 1960–61, Antične gomile v Prekmurju. – *Arheološki vestnik* 11–12, 88–146.
- . 1972, Antične gomile pri Vučji Gomili. – *Časopis za zgodovino in narodopisje* letnik 43, 181–202.
- . 1978, Najdbe iz rimske ceste Slovenska Bistrica–Pragersko. – *Arheološki vestnik* 29, 129–289.
- PERKO, D. 1999, *Slovenija. Pokrajine in ljudje.* – Ljubljana.
- PAVLOVIČ, D. 2008, Novi izsledki arheoloških terenskih raziskav na Novi tabli pri Murski Soboti. – V: M. Guštin (ur.), *Srednji vek: arheološke raziskave med Jadranskim morjem in Panonsko nižino*, Ljubljana, 49–52.
- PLEŠNIČAR GEC, L. 1977, *Keramika emonskih nekropol.* – Dissertationes et monographiae 20, Beograd.
- PLETERSKI, A. 2010, *Zgodnjesrednjeveška naselbina na blejski Pristavi.* – Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 19, Ljubljana.
- RUTTKAY, M. 2003, Mittelalterliche Siedlung und Gräberfeld in Bajč-Medzi kanálami (Vorbericht). – *Slovenská archeológia* 50/2, Bratislava, 245–316.
- SCHÖBER, F. J. 1994, Zur Forschungsgeschichte des Gräberfeldes Ratschendorf. – V: W. Artner et al., *Ratschendorf: Funde aus dem Gemeindegebiet und Grabungen in norisch-pannonischen Hügelgräberfeld »Hügelstaudach«*, Fundberichte aus Österreich 33, Wien, 31–35.
- SEEHAUSER, H. 2007, Ein Haus der Insula XLIII von Flavia Solva. Funde und Befunde aus den Räumen A, B, C1 und C2. – *Schild von Steier* 20, 109–190.
- SZÖNYI, T. E. 1996, Römerzeitliche Altansässigsiedlung von Ménfőcsanak (Umgebung von Győr). – *Arheološki vestnik* 47, 249–256.
- STRČNIK GULIČ, M. 1993, Skrb za izročilo preteklosti. – V: *Ptujski arheološki zbornik*, 481–504, Ptuj.
- STUIVER, M. in H. A. POLACH 1977, Discussion: Reporting of ¹⁴C Data. – *Radiocarbon* 19 (3), 355–363.
- STUIVER, M., P. J. REIMER, E. BARD, W. E. BECK, G. S. BURR, K. A. HUGHEN, B. KROMER, F. G. MCCORMAC, J. V. D. PLICHT in M. SPURK 1998, INTCAL98 radiocarbon age calibration 0–24,000 BP. – *Radiocarbon* 40, 1041–1083.
- SZÖKE, B. M. 1992, 7. és 9. századi településmaradványok Nagykanizsán. – *Zalai Múzeum* 4, 129–167.
- ŠALKOVSKÝ, P. 2001, *Häuser in der frühmittelalterlichen Slawischen Welt.* – Nitra.
- . 2007, Problematika pravokutnih i elipsoidnih zemunica kod slavena. – *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 24, 301–307.
- ŠAVAL, I. 1990, Antična gomilna grobišča v okolici Strehovec. – *Zbornik soboškega muzeja* 1, 7–17.
- . 1991, *Arheološka topografija Slovenije: topografsko področje XX (Prekmurje).* – Ljubljana.
- . 2002, Zgodnjesrednjeveški objekt z najdišča Pod Kotom–jug pri Krogu. – V: M. Guštin (ur.), *Zgodnji Slovani*, Ljubljana, 11–16.
- . 2003a, Za Raščico. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 274–275.
- . 2003b, Bakrenodobno žarno grobišče. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 37–40, 211–212.
- . 2005, Najdišče Za Raščico pri Krogu – naselbina kulture Somoogyvár–Vinkovci. – *Zbornik soboškega muzeja* 8, Murska Soba, 39–82.
- ŠAVAL, I. in B. KERMAN 2008, *Gornje njive pri Dolgi vasi I, II.* – AAS 6, Ljubljana.
- ŠKOJEC, J. 2003, Lehmwannenfund aus Mikulčice. – V: *Studien zum Burgwall von Mikulčice*, Band 5, 421–496, Brno.
- TUŠEK, I. 1996, Arheološka zaščitna izkopavanja pri Koštomaju na Hajdini. – V: *Ptujski zbornik* 4, 199–227.
- . 2002, Poznoantična in zgodnjesrednjeveška lončenina z najdišča Pod Kotom–cesta. – V: M. Guštin (ur.), *Zgodnji Slovani: zgodnjesrednjeveška lončenina na obrobju vzhodnih Alp*, Ljubljana, 36–45.
- . 2003, Pod Kotom–cesta. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 208–210.
- ZOHARY, D. in M. HOPF 2000, *Domestication of plants in the Old World.* – New York.

Spletni viri

- Atlas florae Europaeae, dostopno na www.fmh.helsinki.fi/english/botany/afel (25.5.2008).
- Fakulteta za arhitekturo, dostopno na <http://predmet.arh.uni-lj.si> (29.05.2008).
- Scottish Crop Research Institute, ASIS (Arable Seed Identification System) (2005–2008), dostopno na <http://asis.scri.ac.uk/>, (30.5.2008).

Indeks stratigrafskih enot

antika		slovansko obdobje		neopredeljene strukture	
SE 1	21	SE 64	26	SE 44	27
SE 2	21			SE 46	27
SE 4	23			SE 48	27
SE 6	21			SE 50	29
SE 8	23			SE 52	27
SE 10	23			SE 54	28
SE 12	21			SE 58	28
SE 14	22			SE 58a	27
SE 16	22			SE 60	29
SE 18	23			SE 62	29
SE 20	22			SE 66	29
SE 22	24			SE 68	27
SE 24	24				
SE 26	24				
SE 28	24				
SE 30	24				
SE 32	25				
SE 34	25				
SE 36	25				
SE 38	25				
SE 40	25				
SE 56	25				